

146-1942.

~~98~~ *
18

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI
(NAGYVÁRADI)

REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

NAGYVÁRADON, 1941 DECEMBER 10-ÉN
TARTOTT UTOLSÓ KÖZGYÜLÉSÉNEK
ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSEINEK

JEGYZŐKÖNYVE.

AZ EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KIADVÁNYA.

NYOMATOTT
A KÁLVIN KÖNYVNYOMDÁBAN NAGYVÁRADON
1942.

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI
(NAGYVÁRADI)
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

NAGYVÁRADON, 1941 DECEMBER 10-ÉN
TARTOTT UTOLSÓ KÖZGYÜLÉSÉNEK
ÉS BIRÓSÁGI ÜLÉSEINEK

JEGYZŐKÖNYVE.

AZ EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KIADVÁNYA.

NYOMATOTT
A KÁLVIN KÖNYVNYOMDÁBAN NAGYVÁRADON
1942.

**A Királyhágómelléki (nagyváradi)
Református Egyházkerület**

Nagyváradon, 1941 december 10-én tartott utolsó
közgyűlésének és bírósági üléseinek

JEGYZŐKÖNYVE.

JELLEN VOLTAK:

Sulgok István püspök és **dr Thúry Kálmán**
egyházkerület főgondnok elnöklete alatt:

A jegyzői karból: Csernák Béla lelkészi, dr Soos
István világi főjegyző, Peleskei Sándor lelkészi és dr
Borbély Lajos világi aljegyző.

A tanácsbirói karból: Papp József, Balajthy Jenő,
Kiss Károly lelkészi, dr Ajtay Nagy Gábor, Bónis Elemér,
dr Koczó Jenő, Domokos László világi tanácsbírák.

Egyházkerületi ügyész: Dr Harcsár Géza.

Az egyházmegyék részéről:

A bánási egyházmegyéből: —

A bihari egyházmegyéből: Vaday Béla esperes,
Telegdi József gondnok, dr Szabó Lajos, Szücs László
lelkészi, dr Sarkady Sándor, Udvarhelyi Béla világi
képviselők.

Az érmelléki egyházmegyéből: Szabó Zoltán espe-
res, Pappszász Lajos egyházmegyei gondnok, Boruzs
Lajos lelkészi, Kozma Lajos világi képviselők.

A nagybányai egyházmegyéből: Boros Jenő esperes,
dr Böszörményi Emil gondnok, Visky Ferenc lelkészi,
dr Helmeczy József világi képviselő.

A nagykárolyi egyházmegyéből: Gönczy Sándor esperes, dr Kölcsey Ferenc gondnok.

A nagyszalontai egyházmegyéből: Arday Aladár esperes.

A középiskolák képviselőiben: Ligeti Imre szatmári főgimnáziumi igazgató, Gálbory Erzsébet a nagyváradi Leánynevelő-intézet igazgatónője.

Az elemi iskolák képviselőiben: Herczeg Kálmán biharpüspöki, Kósa Károly ottományi, Szőke József ombódi tanítók.

Az egyházkerületi tisztviselői karból: Kursinszky Kálmán tanügyi tanácsos, Vargha László számvevő.

---

1. szám. A Királyhágómelléki (nagyváradi) Református Egyházkerület tagjai Nagyváradon, 1941 december 10-én a Református Egyházközség Kulturpalotájában, a LXXXIX-ik zsoltár első versének eléneklésével kezdték tanácskozásukat. Ezek végeztével Sulyok István püspök a következő imádságot mondotta:

Ur Isten, Kegyelmes Atyánk, ebben a történelmi órában mélyszégyen alázattal hajtjuk meg fejünket Előtted. Szívünkben őszinte hála száll fel magasságos egeid felé, mert valóban csodálatosan cselekedtél velünk szomorú fogságunk és nagy árvaságunk idején. Mint egykor Izraeleddel, aképen kivertté minket is a szolgaság házából, rablincseinket letördelted és az ősi földet, az ezeréves hazát visszaadtad nekünk idegenben bujdosó gyermekeidnek. Nemcsak, hiszen meg is izlettetted velünk a testvérek meleg szeretetét, akik fölkeltek az ősi hajlék küszöbén és megbecsüléssel fogadtak vissza bennünket.

Oh Urunk és Istenünk, mikor körülöttünk a régiek elmúltak és mindenek megújultak, egyszerre a fájdalmas múlt és boldog jelen érzésének hullámai csapnak át váltakozva lelkünkön s a magasztalás himnusza zendül meg ajkainkon és a népek között hirdetjük csodatételeidet. Mert a Te szemeid öröködnék és vigyáznak reánk mindennapi küzdelmes életünknek csillagtalan éjszakáján át a dicsőséges hajnalhasadásig. Ha egy egész világ elhagyott volna is minket, Te mellettünk

voltál és örködtél felettünk, hogy oltárodon az evangélium szent tüze ki ne aludjék, iskoláink hiven őrizzék a jövő számára atyáinknak drága örökségét, a szent nép és királyi papság ingadozás nélkül járjon őseik nyomában. Bizony mindezt Te cselekedted velünk és érettünk mennyei édes Atyánk s nem nekünk, hanem szentséges nevedre térjen dicséret és dicsőség, tisztesség és hálaadás.

Urunk és Istenünk sokra méltattál minket, gyarló szolgálókat, mikor felmérhetetlen értékű királyi vagyont tettél gyöngge kezünkbe, hogy drága magyar népünk és egyházunk javára buzgólkodjunk és sáfárkodjunk azzal. Hogy hivek voltunk-e a ránbizottakban, azt egyedül Te ítéled meg sziveket és veséket vizsgáló Isten. Mi itt állva szent orcád előtt, alázatosan csak annyit rebeghetünk: nem állítjuk, hogy a célt elértük volna, csak nyilegyenesen a cél felé futottunk. Ha hiányt és fogyatkozást talál munkánkban ítéleted, esedezve kérünk, hogy bocsássad meg ezt a megváltó Krisztus érdeméért.

Ami idő még hátra van: kevés, immár alkonyodik, s egyházkerületünknek csak emléke marad meg óh Atyánk, aki annyiszor éreztetted velünk végtelen kegyelmedet, most ez utolsó összejövételünkhöz ne tagadd meg áldott Szent lelkednek csodás erejét, hogy egyetértésben és szeretetben végezhessük küldetésünket anyaszentegyházunknak előmenetelére, mindenekfölött pedig örök dicsőségedre. Amen.

2 szám. Dr Thúry Kálmán egyházkerületi főgondnok a következő beszéddel nyitja meg a közgyűlést:

Főtiszteletű és Méltóságos Kerületi Közgyűlés!

Világrengető események között szerényen huzódik meg ez a mi mai közgyűlésünk.

Méreteiben és fontosságában eltörpül azok mellett, de mi ennek a gyülekezésnek résztvevői úgy érezzük, hogy egy eseményekben és küzdelmekben rendkívül gazdag korszak lezárása és egy újabb korszak kapuinak megnyitása súlyos lelki megfontolások elé állította ennek a területnek református hiveit.

Az öröm és szomorúság érzelmei egyszerre hullámszerűen telik el világunkban. A mi lelkünket határtalan öröm tölti el még ma is a hazánkba való visszatérés miatt, amit növel országunk egy más, értékesebb darab földjének idő közben történt

visszacsatolása s a határainkon már felvonult vörös vésznek remélhetőleg egyszersmindenkorra eltávolítása. Ezen uralkodó érzésünk előtt minden más érzés, felfogás és vélemény háttérbe szorul, mert a magyar gondolat politikai és területi feltámadása minden magyar ember előtt első helyen áll.

De az örömmel kihangsúlyozott érzése mellett sem tagadjuk le azt a fájó érzést, amit a mai közgyűlésünk vált ki belőlünk. Ma utoljára ült össze ez a sok vészt és vihart átélt őrt álló parlamentünk. Nemzetünk és vallásunk történetíróira hárul majdan az a feladat, hogy tárgyilagos ítéletben részesítsék a mi működésünket és felmérjék azt az értéket, amelyet körülöttünk mint hit és nemzetvédő erősség jelentett az idegen uralom alatt. De ezzel együtt fel fog vetődni és megvitatót fog nyerni az a kérdés is, hogy ez a végvár a román uralom megszűntével bevégezte-e feladatát s az új helyzetben feleslegessé vált-e?

Bármint dőljön is el majd ez a kérdés, mi, a 22 éves kényszerű helyzetnek szenvedő alanyai nem tartjuk öndicséretnek, ha megállapítjuk, hogy ez a református magyar lelki-közösség 22 éven át elismerésre méltó hit és nemzetfenntartó munkát végzett, s hogy ennek az egyházkerületnek felállítása és kifejlesztése nem állami parancsra történt, hanem vallási és faji adottságból kisugárzó lelki szükségérzetből fakadt, amely elég erős volt ahhoz, hogy dacoljon a megsemmisítésre törekvő államhatalommal és szívós ellenállással megtartsa a kezén levő nagy erkölcsi értékeket.

A hazatérés ünnepségeit követő idők józan, elfogulatlan számvetése azonban most megmutatja új kötelességeinket is. Mert a hazatérés nemcsak örömet, hanem új és súlyos kötelességeket hozott az egész nemzet s külön a mi felekezettünk számára.

Magyarország ma hadban áll. Élet-halál harcot vív a békés és biztos jövőjéért. Az ország e válságos időben minden anyagi és erkölcsi erejét hadi fejlesztésére fordítja. Ez a természet parancsa, amely reákenyszeríti törvényeit az emberre. De a háború parancsa mellett más irányú kötelesség szava is szól hozzánk. A harci fegyverzet mellett lelki fegyverekkel is felszerelve kell lennünk, mert az egybeforrótt fogalomként létező magyar és református élet egyaránt életveszélyben forog. Ami az egyik életére tör, az a másik halálát is jelenti.

Mi magyar reformátusok megszoktuk a történelmi idők

forgatóiban, hogy védekezésünk az emberiség egyetemes javát szolgálja. A vallásszabadság védelmében kirántott kardunk védelmezője lett minden honfitársunk szellemi és anyagi javainak is. Ma is ez a hivatás vár reánk, akik összeforrasztó cementanyagai vagyunk az egységes magyar nemzet-testnek. A sorsközösséget érző s azt minden erejével szolgáló reformátusság hitéhez és hagyományához hűen ma nyomatékosan hirdeti a kölcsönös megértésnek, egymás jogai tiszteletbentartásának szükségességét, mert csak így remélhetjük, hogy nemzetünket átmentjük a vészterhes időkön.

És most, mélyen tisztelt Közgyűlés, amikor búcsuzkodunk kerületünktől, kötelességemnek tartom, hogy nemcsak a saját magam, de elnöktársam nevében is lélekben megindulva adjunk hálát az Úr Istennek, hogy bennünket átvezérelt az ígért-földjére s megengedte nekünk, hogy 22 évi kemény rabság után hű sáfárként számoljunk be az általunk kezelt értékekről azoknak, akiket alkotmányos fórumaink erre illetékeseknek jelölt meg. De a búcsu órájában mélységes köszönetet és hála elismerést kell nyilvánítanunk. Kerületi közgyűlésünk minden alkotó tagjával, egyházmegyéivel, egyházközségeivel és az azokhoz tartozó valamennyi református hittestvéreinkkel szemben azért, hogy áldozatos munkáikkal és hittestvéri buzgósággal támogattak bennünket s az egyházi élet fenntartására irányuló tevékenységünkben. Kérjük, tartsák meg ezt a tűzben megedződött lelki kincset a szabaddá lett egyházaink számára is.

És most szenteljünk néhány percet azok emlékének, akik a földi harcokat megvívták s most már az örök béke honába költöztek el sorainkból az elmúlt év folyamán.

Kerületünk munkásai közül Bogdán Lajos pettyéni lelkész és Török Bernát színérváraljai ny. tanító távoztak el az élők sorából. Mindketten buzgó, érdemes szolgálói voltak egyházunknak. Kegyeletes megemlékezésünk lebegjen sirjuk felett.

Farkas István a Tiszáninneri kerület püspökének és dr. Puky Endre konventi zsinati tagnak halála nehezedett súlyos veszteségként a magyar egyetemes református egyházra. Magasan kiemelkedő egyéniség, bibliai buzgósággal megáldott lélek volt mindkettő, akiknek elmulása nehezen pótolható ürt hagyott maga után. A példaadó embereknek kijáró mélységes részvétellel hajtjuk meg fejünket e sorscsapás előtt.

Bár nem tartozott felekezeti soraiba, de magas közjogi

állásában a magyar sorsot bölcsen áttekintő és irányító nagy tehetségű kormányfőnek gróf Teleky Pál volt miniszterelnöknek váratlanul és tragikus körülmények között történt elhunytá minket református magyarokat is mélyen megrendített. Nemcsak nemzetének volt ő nagy tanítómestere, de széleskörű műveltségével és ebből fakadó jogtisztelő és türelmes felfogásánál fogva egyházunk érdekeinek mindenkor megértő jóakarója volt. Megérdemli, hogy a mi egyházunk e puritán gondolkozású nagy magyar emléke előtt, mély fájdalommal és tiszteletadással hajoljon meg.

Magyarországot egy másik súlyos csapás érte az elmúlt évben. Világviszonylatban is nagytekintélyű államférfia gróf Csáky István külügyminiszter is itthagytá nagyszerű működésének terét, amikor őseihez megtért. A református egyetemes egyház mély részvétellel fogadta ezt a lesújtó gyászt s a nagy magyar államférfiu emlékét mi is megőrökítjük.

Reményik Sándor ez újabb kor nagy magyar költője szintén itthagytá bennünket. Veszteségünk, az ő halála, annál nagyobb, mert költeményeiben nemcsak a magyar sors énekese zengett örökbecsű gondolatokat, de azt legtöbbször átszötte a vallásos ember Istenbe vetett bizalma s a vallásához való törhetetlen ragaszkodása is. Kisérje őt a siron tul is a mi hálás elismerésünk és kegyeletünk.

Mindezek után a megjelent közgyűlési tagok meleg testvéri üdvözlése mellett mai közgyűlésünket elnöktársam nevében is megnyitottnak jelentem ki.

Közgyűlésünk dr. Böszörményi Emil egyhm. gondnok, Vadai Béla esperes, Kósa Károly tanító-képviselő, dr. Kotzó Jenő egyhker. tanácsbíró, Szücs László egyhm. képviselő, Gönczy Sándor esperes felszólalása után főgondnok ur megnyitó beszédét jegyzőkönyvébe iktatni rendeli s a megnyitó beszéddel kapcsolatos indítványokra határozatait külön jegyzőkönyvi számok alatt hozza meg.

3-a) szám. Az egyházkerületi főjegyző felolvassa az egyházkerületi közgyűlés megjelent tagjai névsorát.

Jelen van 35 szavazati joggal és 2 tanácskozási joggal bíró közgyűlési tag. (Lásd a jegyzőkönyv elején.)

Tudomásul szolgál.

3-b) szám. Közgyűlésünk alkotó tagjai közül távolmaradásukat kimentették: dr. Szatmári Lajos, Tere Géza, dr. Harcsár Géza, Gy. Kovács József, Sárközi Lajos, Tabajdy György, Bakcsiné Korbuly Irén.

Tudomásul szolgál.

4. szám. Az elnökség javaslatára az egyházkerületi közgyűlés a következő távirattal üdvözli főméltóságu vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó urat:

*Főméltóságu vitéz nagybányai Horthy Miklós
kormányzó urnak*

Budapest.

A nagyváradi református egyházkerület Nagyváradon, 1941. december tizedikén tartott utolsó közgyűléséről a Tiszántuli egyházkerületbe visszacsatolása előtt boldog örömmel jelenti hódolatát Főméltóságod előtt, áldást köntörög Istentől Főméltóságod országgyarapító dicsőséges munkájára és imádkozik, hogy adjon az Úr Isten Főméltóságodnak jó egészséget és segítse továbbra is hazánk ősi határainak visszaszerzésében.

SULYOK ISTVÁN püspök,

Dr THURY KÁLMÁN főgondnok.

5. szám. Egyházkerületünk 1941 november 13-án tartott közgyűléséből küldött hódoló táviratát Főméltóságu Kormányzó ur, üdvözlő táviratát pedig a konvent elnöksége, a Miniszterelnök és Vallás és Közoktatási Miniszter köszönöttel fogadta.

Tudomásul szolgál.

6. szám. A békésbánsági egyházmegye 1940 november 3-ikán tartott közgyűléséből szeretettel köszöntötte hazatérő egyházkerületünket. Az üdvözlő sorokat Püspök ur levélben meg is köszönte.

Tudomásul szolgál.

7. szám. A magyarországi unitárius egyház képviselő tanácsa értesítette egyházkerületünket, hogy Dr Varga Béla püspök lemondásával Józán Miklós urat választotta meg püspöknek. A megválasztott püspök urat egyházkerületünk részéről Sulyok István püspök levélben üdvözölte.

Tudomásul szolgál.

8. szám. Olvastatott a Tiszántuli Ref. Egyházkerület közgyűlésének 199. számú határozata, melyben a Tiszántuli Kerületnek tényleges megosztását tartja szükségesnek; s az Érmelléki egyházmegye 1941. évi november hó 12-én tartott ülésének hozott határozata nagyváradi egyházkerület megszűnésével kapcsolatban.

A Nagyváradi Ref. Egyházkerület a mai napon tartott utolsó közgyűlésén tudomásul veszi a Tiszántuli Ref. Egyházkerület 1940 november hó 27-ik napján tartott közgyűlésén hozott 199. számú határozatát, annak a leszögezésével, hogy a Tiszántuli Egyházkerület elvileg ebben a határozatában magáévá teszi az egyházkerület megosztásának gondolatát, és a nagyváradi egyházkerület javaslatához csak azt fűzi hozzá, hogy a »jelenleg« érdemben nem tárgyalható és nem hozható összefüggésbe a nagyváradi egyházkerületnek a tiszántuli egyházkerületbe való hazatérésével.

Ugyszintén tudomásul veszi az ér-

melléki egyházmegye közgyűlésének a nagyváradai egyházkerület megszűnésével kapcsolatban hozott határozatát, melyben az érmelléki egyházmegye Sulyok István püspök és dr. Thúry Kálmán főgondnok, mint a megszűnésben levő egyházkerület vezetői iránt a legmesszebbmenő háláját, bizalmát és szeretetét fejezi ki.

Az egyházkerületi közgyűlés a maga részéről is csatlakozik az érmelléki egyházmegye ezen határozatához és úgy az egyházkerület volt két illusztris vezetőivel szemben, mint az egyházkerület valamennyi lelkészi és világi tisztviselőjével, tanácsbirájával szemben az elmúlt 22 év alatt kifejtett nemzet- és egyházmentő, lelkiismeretes munkásságukért a leghálásabb köszönetét és legmesszebb menő elismerését fejezi ki.

Miről az érdekeltek jegyzőkönyvi kivonaton értesítetnek.

9. szám. Tárgyaltatott a Református Zsinat 139. számú, 1940 december hó 10-ik napján hozott határozata, amelyben felhatalmazza a Tiszántuli Egyházkerületet, hogy a Nagyváradai Egyházkerülettel megállapodást létesítsen, egyes területrészek, vagy intézmények igazgatását illetőleg olyképpen, hogy az a végleges beolvadás előtt, kölcsönös megegyezés esetén átvehető legyen.

A Nagyváradai (királyhágómelléki) Ref. Egyházkerület közgyűlése a Zsinat fenti számú határozatát, továbbá ennek kapcsán a Tiszántuli Ref. Egyházkerület püspökének 3114—1941. számú átiratait tudomásul veszi, ugyszintén tudomásul veszi azon körülményt is, hogy a fenti számú határozat alapján a két kerület püspöke megállapodott abban, hogy a

Királyhágómelléki egyházkerület területén levő összes ref. középiskolák feletti felügyeleti jogot a Tiszántuli Ref. Egyházkerület át is vette.

10. szám. Tárgyaltatott az Országos Református Zsinat Budapesten 1940 december hó 10-ik napján tartott ülésében hozott 140. számú határozata, amelyben a Zsinat az egyházalkotmányi bizottság előterjesztésére a Magyarországhoz visszacsatolt keleti és erdélyi területek református egyházi közigazgatásának, törvénykezésének és egyéb jogrendszerének a magyarországi református egyházzal való végleges beilleszkedése végett szükséges törvényhozási rendelkezések előkészítésére, a zsinati elnökség elnöklete alatt országos bizottságot alkotott.

A Nagyváradi Ref. Egyházkerület közgyűlése a Zsinat fenti számú határozatát tudomásul veszi azzal, hogy időközben ezen országos bizottság megtévéen a maga javaslatát, a visszacsatolt keleti és erdélyi részek hazatérési ügye egész terjedelmében rendezést nyert.

II. szám. A Zsinati Országos Elnökség megküldi a Kormányzó ur őfőméltósága által, 1941. évi február hó 8-ik napján kelt legfelsőbb elhatározásával megerősített és az 1939. évi március hó első napján megnyilt Zsinat harmadik ülésszakában alkotott »A Magyarországhoz visszacsatolt keleti és erdélyi területeken fennálló református önkormányzati testületeknek a magyarországi református egyház többi részével ismét egyesítéséről« szóló III. t. cikket, valamint az ugyanazon ülésszakban hozott és »Az 1933 évi I. egyházi törvénycikk 173-ik szakaszának módosításáról szóló IV. t. cikket«, amelyeket a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter ur 1941. évi február hó 10-én kelt 8960—1941. II. számú leiratával, további intézkedés végett megküldött. Ezen törvények 1941. évi március hó 1-én léptek hatályba.

A Nagyvárad Ref. Egyházkerület közgyűlése az Országos Zsinat Elnöksége által megküldött 1939. évi zsinati törvényhozás III. és IV. számú törvényét tudomásul veszi.

Ezzel kapcsolatban tudomásul veszi, hogy a fenti törvény 2-ik szakasza értelmében a Királyhágómelléki (Nagyvárad) Egyházkerület 1942. évi január hó 1-én visszatér a Tiszántuli Egyházkerületbe s ugyanakkor megszűnik.

Az egyházkerületi közgyűlés a fentiek alapján a mai napon tartott utolsó közgyűlésén kimondván megszűnését, 1942. évi január 1-i hatállyal kimondja, ugyancsak a törvény értelmében, hogy az egyházkerület minden lelkeszi és világi tisztsége megszűnik.

Az egyházkerület megszűnésével kapcsolatos és a törvényben előirt többi intézkedések megtételére az egyházkerületi elnökséget utasítja.

Végül kimondja az egyházkerületi közgyűlés, hogy az 1940. évi november hó 13-án tartott közgyűlésen hozott 29. számú egyházkerületi határozatával küldött liquidáló bizottságot megbizsa, hogy a még felmerülő és a megszűnő egyházkerülettel kapcsolatos anyagi, vagy bármely más természetű ügyben továbbra is a kellő intézkedéseket tegye meg mindaddig, míg a megszűnő egyházkerület teljesen liquidáltatik.

12. szám. A Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konvenije 1941. évi május hó 6-án artott ülésének 387. szám alatti jegyzőkönyvi kivonatával megküldi a m. kir. vallás és közoktatás-ügyi miniszter 11408—1941. II. szám alatti rendeletét, illetve a m. kir. pénzügyminiszter 138.889—1940. VIII.

szám alatti rendeletét, a református egyházi adók együttes kezelése tárgyában.

A Nagyvárad Ref. Egyházkerület közgyűlése arra való tekintettel, hogy a pénzügyminiszter leiratát az Egyetemes Konvent tudomásul vette és az egyházkerületekkel közölni rendelte, ami által a pénzügyminiszter rendeletében foglalt észrevételezést is magáévá tette, a rendeletet azzal adja ki végrehajtás végett az egyházkerület elnökségének, hogy figyelmeztesse az esperesek útján az egyes egyházközségek vezetőségét, hogy az egyházi adóknak az állami adókkal való együttes behajtása csak akkor lehetséges, hogyha az egyházi adó az adózók teherbirásával és fizető képességével összhangban áll. Ily körülmények között minden egyes egyházközség tartsa magát a fenti rendeletben foglaltakhoz, mert ellenkező esetben az egyházi adóknak, az állami adókkal való együttes kezelése és behajtása nem engedélyezhető.

Miről az egyházkerületi elnökség értesítettik.

13. szám. Egyetemes Konvent 377—1941. sz. jegyzőkönyvi határozatában felhívja egyházkerületünket, miszerint arra való tekintettel, hogy a lelkészválasztásról szóló 1933. évi II. egyházi törvénycikk 1942. január 1-én egyházkerületünk területén is hatályba lép, a lelkipásztori állásoknak az idézett törvénycikk által megkivánt kijelölését, egyházkerületünk területére nézve 1942. évi január 1-től — 1946. december hó 31. napjáig terjedő érvénnyel hajtsa végre.

Egyházkerületi közgyűlésünk az E. T. II. tc. 25. §-a értelmében, a bihari egyházmegyéből: a nagyvárad i., II., III., IV., a biharpüspöki, élesdi, mezőtelegdi és

szalárdi lelkipásztori állásokat, az érmelléki egyházmegye 6—1941. kgy. sz. határozata alapján az érmelléki egyházmegyéből: az érmihályfalvai, bihardiószegei, székelyhidi, margittai, szalacsi, érsemjéni lelkipásztori állásokat, a nagykárolyi egyházmegye 13—1941. kgy. sz. határozata alapján a nagykárolyi egyházmegyéből: a börvelyi és a nagykárolyi lelkipásztori állásokat, a nagybányai egyházmegyéből: a szatmári I., II., a szatmárnémeti, a szatmárhegyi, a máramarosszigeti, a nagybányai lelkipásztori állásokat; a nagyszalontai egyházmegyéből a nagyszalontai I., II. számú lelkipásztori állásokat jelöli ki.

14. szám. Egyetemes Konventünk 7261—1941. sz. alatt arra kéri főt. Püspök urat, hogy a segédlelkészi fizetéskiegészítés és káplántartási díj kiszolgáltatásához szükséges átalányösszeg megállapítása érdekében, állapítsa meg és egyházmegyénkénti csoportosításában foglalja jegyzékbe azokat az egyházközségeket, amelyeknek állandó káplántartó helyül való elismertetése feltétlenül szükséges. Főtiszteletű Püspök ur e konventi rendelkezést közölte a kebelbeli egyházmegyékkel azal a felhívással, hogy az állandó káplántartó helyül jelölendő egyházközségeket kellő indokolással nevezzék meg és terjesszék elő. Az egyházmegyék e felhívásnak eleget tettek s ennek alapján

egyházkerületi közgyűlésünk egyházmegyénként csoportosítva, a következő egyházközségeket nevezi meg, amelyeknek állandó káplántartó helyül való elismertetése feltétlenül szükséges:

A) Bihari egyházmegyében:

1. Biharpüspöki: Mácsapusztai szórvány gondozása.
2. Élesd: Régi állandó káplántartó hely, esperesi káplánon kívül szórványgondozás, hitoktatás.

3. Fugyivásárhely : Hegyen lakó hivek lelkigondozása s hitoktatása.
  4. Mezőtelegd : Hitoktatás, lelkigondozás.
  5. Nagyvárad—Ujváros : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  6. Nagyvárad—Össi-telep : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  7. Nagyvárad—Olaszi : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  8. Nagyvárad—Velenca : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  9. Nagyvárad—Rét : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  10. Váradszöllös : Fiókegyház ellátása.
  11. Nyüved—Kügypusztá : Leányegyház ellátása.
  12. Pusztajlak : Tataros-dernai, kövesegyházai szórványok ellátása.
  13. Szalárd : Régi állandó káplántartó hely, szórványellátás.
  14. Rév : Missziói egyház, nemzetiségi vidéken, 24 szórvánnyal.
- Összesen 14 állandó segédlelkész tartása szükséges.

B) *Érmelléki egyházmegyében :*

1. Érmihályfalva : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  2. Székelyhid : Hitoktatás, belmisszió ellátása, fiókegyház, szórvány.
  3. Bihardiószeg : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  4. Margitta : Hitoktatás, belmisszió ellátása.
  5. Érsemjén : Fiókegyház és szórványok ellátása és hitoktatás.
- Összesen 5 állandó káplántartása szükséges.

C) *Nagybányai egyházmegyében :*

1. Avasujváros : Fiókegyház és szórványok hitoktatása.
  2. Maramarossziget : Állandó káplántartó hely, szórványok hitoktatása és két s. lelkész.
  3. Nagybánya : Állandó káplántartó hely, szórványok hitokt.
  4. Szatmár : Még ha állandó vallástanítói lelkészi állást nyerne is, 3 állandó segédlelkész szükséges, mert két templom szolgálata és a hitoktatás így kívánja.
  5. Szatmárhegy : Állandó káplántartó hely, szórványok hitokt.
  6. Szatmárnémeti : Még ha egy vallástanító lelkészt nyerne is, akkor is egy segédlelkész szükséges.
  7. Szinérváralja : Apahegy leányegyházért, hitoktatásért.
- Összesen 9 állandó segédlelkész szükséges.

D) *Nagykárolyi egyházmegyében;*

1. Börvely: Anyaegyházhoz tartozik Halmos-puszta 200 lélelkel, 7 km. Volt oláh telep 3 km. 200 lélelkel. Szórvány. Hitoktatás 5 áll. iskolában. Belmisszió ellátása. Anyaegyház lélekszáma 2563 és van 4 ref. el. iskolája.
  2. Érkörtvélyes: Hitoktatás, belmisszió.
  3. Nagykároly: Hitoktatás, belmisszió. Még abban az esetben is, ha vallástanitót kap.
- Összesen 3 állandó segédlelkész szükséges.

E) *Nagyszalontai egyházmegyében.*

1. Nagyszalonta: Hitoktatás, tanyaoztatás, két fiók egyházért 2 segédlelkész.
- Összesen 2 állandó segédlelkész szükséges.

Ezek alapján kéri egyházkerületi közgyűlésünk a fenti kimutatásban foglalt egyházközségeket egyházkerületünk területén állandó káplántartó helyül felvenni s azok részére a káplántartás költségét folyósíttatni, mert ez egyházi és faji érdek.

15. szám. A magyarországi református egyház püspökei 1941 július 2-án körlevélben fordultak az egyházközségekhez, hogy a lelkész-özvegyek és árvák felsegítésére állandó segély összeget vegyenek fel.

Közgyűlésünk mély megindulással gondol a nélkülözések között élő lelkész-özvegyekre és árvákra, akiknek sorsát a fogság husz esztendeje alatt tőle telhetőleg intézményesen enyhíteni törekedett, utolsó intézkedései között is megemlékezik róluk és szeretettel ajánlja őket a gyülekezetek segítő áldozatkészségébe,

az elnökséget pedig felhatalmazza, hogy a rendelkezésére álló és segélyezésekre felhasználható tőkéből nagyobb összeget juttasson e célra.

16. szám. Olvastatott Sulyok István püspök jelentése az egyházkerület 1940—1941. évi állapotáról.

Főtisztelelű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Öt hónapja mult, hogy a világ legnagyobb éposza folyik Európa keletén. S nemcsak mi, hanem a föld kerekiségén mindenütt szinte visszafojtott lélekzettel kísérik az eseményeket, mert a legnagyobb kérdés: Krisztus és anyaszentegyházának jövő sorsa és minden idők legdurvább világnézetének diadala és nyomában az európai évezredek kulturájának összeomlása dől el a fegyverek élén. A tét tehát olyan óriási érték, amelyhez fogható még soha nem jelentkezett a világtörténelem folyamán. Különösen, ha a magyarság és a magyar haza jövőjét figyelembe vesszük. A mohi pusztán való elbukásunk bus temetővé változtatta ugyan a magyar földet, de megmaradt a szent mag, mint a jövőnek boldogabb reménye. A török félhold mohácsi győzedelme letarolta hazánk virágát és darabokra szaggatta szét országunkat, de az Ur Isten kegyelme a reformációban elküldte hozzánk azt a csodálatos erőt, mely a szétszórt darabroncsokból új Magyarországot és új küzdő hadsereget támasztott fel. Ha még egyszer az apokaliptikus szörnyűség reánk szakadna, amint történt két évtizeddel ezelőtt, mikor Triánon sirt ásott nemzetünk számára, talán még az arkangyalok sem nyitnák többé fel szomorú koporsónkat. Távozzék azonban messze tőlünk minden kishitűség. Az Ur velünk van! Vitéz honvédségünk, melyet a legváltóságosabb időben az Örökkévaló által kiválasztott és elhívott országkormányzónknak csodálatos lelkiereje életre keltett, legendás magyar hősköz hasonlóan tovább is helyt áll a vártákon a szebb és boldogabb jövőért.

A jelenlegi történelmi nagy napokban gyűltünk össze ezen a helyen, ahol több mint két évtizeden át, a legnehezebb körülmények között vállaltuk pro patria et pro ecclesia a vissza nem utasítható kötelességet. A mostani rövid lélekzetű tanácskozásunk utolsó ténykedése a Királyhágómelléki egyházkerületnek, amely rövid napok múltán megszűnik tényező lenni református egyházi életünkben. Így tehát valóban utolsó ez a püspöki jelentés, amelyről a múlt év november 13-ikán tartott közgyűlésünkben úgy gondoltam, hogy már ilyenre többé szükségünk nem lesz. Egyházi főhatóságunk azonban

később hozott határozatával meghosszabbította egyházkerületünk élettartamát. A bucsu pillanatában kerülők minden elégikus hangot, pusztán csak a tények felsorolására szoritkoztam, melyek megrajzolják kerületünk egyházi élete utolsó évének ha nem is mindenben ragyogó, de nem is sötét képét.

I.

Egészen természetes, hogy egyházunknak belső vagy lelki élete a felszabadulással járó mélyebb hatásokat nem kerülhette el. Az a tudat, hogy *a régiék elmúltak és mindenek megújultak*, míg egyfelől szabadabb szárnyalást adott szónak és gondolatnak, addig másfelől az átmenettel járó nehézség is többé-kevésbé észrevehető. A két évtizedes elnyomatás sulya alatt a lelkek mélyén táplált reménység valóráváltával az első időben sok nyomoruság és szenvedés után csalóka színekkel rajzoltuk meg az új magyar sorsot, de főként az anyagi sokféle nehézségek miatt nemsokára éreznünk kellett, hogy irreálisak voltunk és tulsokat vártunk. Ne kritizáljunk, mert ha így cselekednénk, megtagadnánk bennünk az emberit. Ez a hangulathullámozás meglátszik gyülekezeteinknek lelkiéletén is. A kezdetben zsufolt templomok lassanként más képet kezdtek mutatni, sőt mintha az áldozatkészség is kifáradt volna a tulságosan megterhelt esztendőnek erőfeszítésében. Ne csodálkozzunk rajta, mert erőtelenségünkhöz képest valóban tul nagy volt a teljesítmény, amelyhez minden idegszálunkat, nem ritkán önmehtagadás árán is fel kellett ajzani.

Az észlelt jelenségek mellett azonban egyházi életünk minden gyülekezetben folyik a maga rendes medrében. Kilen-gések, vagy kellőképpen át nem gondolt cselekedetek nem fordultak elő. Isteni tiszteleteink a vasárnap, ünnep- és hét-köznapokon a liturgikus rendelkezéseknek megfelelően tartat-tak meg. Azt azonban sajnálattal kell kiemelnem, hogy püspöki vezetésem ideje alatt minden törekvés mellett sem sikerült elérnem, hogy templomaink minden nap megnyissák ajtóikat és egyetlen hittestvérünk se mondhatta, hogy lelki-szomjuságát az ajtók bezároltsága miatt nem elégithette ki, valamint azt is a felettes egyházi hatóságok gyöngéje maradt, hogy lelkésztestvéreink itt és ott nem vették figyelembe egyebek között egyházkerületünknek idevonatkozó rendelkezéseit. Részemről nem akar ez legtávolabbról sem vád lenni,

csak kihangsúlyozása annak a tapasztalati igazságnak, hogy a sáfároknak egyetlen alkalmat sem szabad elhalasztani, hogy hiveink, mikor lelkük indítása a szokottnál többre hajtja, csalódást ne érezzenek.

Az urvacsorával élők számát nem mérem össze több oknál fogva az előző évek adataival. De úgy tetszik nekem, hogy e tekintetben a multhoz képest hanyatlás észlelhető. Pedig nyilvánvaló, hogy a gyülekezet buzgóságának és egyházunk intézményéhez való ragaszkodásának ez az egyik legérzékenyebb fokmérője.

A vallás-erkölcsi nevelésnek nagyon fontos eszközei, mint a vasárnapi iskola és a különböző szövetségek működése több gyülekezetben hiányzottak még ott is, ahol tapasztalatunk szerint ezelőtt szép eredményeket értek el, kihullottak a munkaközösségből. Ezeknek a szövetségeknek felmérhetetlen komoly értékéről vitát provokálni legkevésbé sem kívánok, mert ez túlhaladott álláspont volna ma és mert ezeknek jelentősége minden kérdésen felül áll. A hiányt nem magyarázza meg az az odavetett állítás, hogy «életképtelen», mert életképtelenség csak ott jelentkezhetik, ahol a komoly törekvés és akarat nem lépett sorompóba. Annyit el kell ismernünk, hogy a román impérium alatt nagyon sokszor elháríthatatlan akadályok állottak a munkának útjába, de a legutolsó esztendőben, mikor már az a Magyarország terítette szét felettünk gondoskodó szárnyait, amely a vallás-erkölcsi nevelés előmozdítása érdekében annyi áldozatot hoz meg, szinte érthetetlen. Hangsúlyozottan mondom, nagy könnyelműség volna részünkről, ha ezt az áldott munkakört megbecsülni nem tudnánk, vagy nem akarnánk, hanem különböző okok miatt róla szívesen lemondanánk. Éppen ilyen megdöbbentő rám nézve, hogy az egyház-építésnek a hivek és lelkészek közötti kapcsolat kimélyítésének rendkívül fontos eszközét, a családlátogatást mindössze 45 gyülekezetünkben gyakorolták. Egyházunkra nézve a jobb jövőendő csak úgy és akkor fog bekövetkezni, ha pásztor és nyáj a legbensőbbeségekben kapcsolatban él egymással.

Ezekkel szemben meghatólag állapítottam meg, hogy gyülekezeteink lelkében a szociális érzés és gondolat kétségtelesen nemcsak megvan, hanem az anyagi nehéz viszonyok között is elismerő módon nyilatkozott meg. Elesett szegény testvéreink gyámolítása, az árvák felruházása, a szegény iskolás növendékeink többirányú támogatása, valamint különböző szük-

ségletek kielégítése igen tekintélyes áldozatról tesz tanúbizonyságot. Egyházközségeink ezeken a címeken filléreikből 60.901 pengőt hoztak áldozatul, míg az időnként jelentkező szükségletekre 55.920 pengőt gyűjtöttek és adakoztak. Ezeken kívül még a nagyváradai egyházközségben a »Lorántfy Zsuzsanna« Jótékony Egyesület kívülről jött támogatásokkal árvaházat tartott fenn, amelyben 18 fiu és 14 leánygyermeket gondozott nagy hűséggel és sok kiadással. Ugyancsak a nagyváradai egyházközségünk az elhagyott és elaggott szegények részére megnyitott menhelyen tovább is működtette és abban 5 fi és 20 nőtestvérünket helyezett el, sőt gondoskodott arról is, hogy Nagyvárad legszegényebb telepén, az Össi-telepen menhelyet, vagy napközi otthont tartson fenn, amelynek naponként 15—30 látogatója volt, akiket nemcsak gondoztatott, hanem naponként szerény étkezéssel is ellátott. Fenntartotta az iparos tanoncotthont, sőt a folyó iskolai évre éppen a vidéki szülők anyagi helyzetének könnyítésére megnyitotta középiskolás tanulók részére internátusát.

Egyházkerületünk gondot fordított és minden lehetőséget elkövetni igyekezett arra nézve, hogy az áldásos iratterjesztés minél intenzívebb legyen gyülekezetünkben. Ha e tekintetben olykor-olykor itt és ott volt is bizonyos nehézség, az nem akadályozta meg azt a nagyszerű munkát, melyet még a kívülállók is elismerésben részesítettek és csak azt sajnálhatjuk, hogy ezt teljes egészében nem tudtuk úgy átmenteni hiveink részére a Királyhágón kívül élő gyülekezetekbe, amint szerettük volna. De amikor hálás elismeréssel emelem ki hitestvéreinknek az iratterjesztésünkkel szemben kifejezésre juttatott érdeklődését, éppen olyan sajnálattal kell szót tennem arról, hogy egyes gyülekezeteinkben a szektáskodások még mindig utat találnak. Ezért kérem kell gyülekezetünk pásztorait, nyitott szemmel kísérik a hivek hitéletének minden megnyilvánulását, mert enélkül észrevétlenül is visszahullnak abba a sötétbe, ahonnan az áldott reformáció kiemelt bennünket.

Az egyházi jótékonykodás terén kiváltképen a régi ősök nyomdokain jártak az egri egyházközségben Kádár Bálint, aki 55 kat. hold földjét és házas telkét az egyházközségnek adományozta, Szatmárnémetiben a »Lorántfy Nőegyesület« 4.000 pengő értékű szószéki és urasztali fejedelmi ajándékkal lepté meg a gyülekezetet; Illés Sándor Nagyszalontán 333 pengőt,

a szociális szervezet pedig 3.000 pengőt juttatott az egyház rendelkezésére. Amikor mindezeket egyházkerületünk a legnagyobb elismeréssel és hálával tudomásul veszi, kérem, hogy jegyzőkönyvében mondjon köszönetet és azt kivonatilag közölje az adakozókkal.

II.

Gyülekezeteinknek külső vagy anyagi életére vonatkozólag mindenekelőtt megállapítom, hogy egyházközségeinkben a vezetésre hívott szervek meg vannak és azok végzik kötelességeiket, de a bihari egyházmegyén kívül a többi egyházmegyék gyülekezeteiben az annak idején nyert fölmentés alapján nincsen beállítva az egyházközségi közgyűlés.

Minden egyházközségnek meg van a vagyonelejtára, s abban az esperesi látogatási könyvek szerint az évi nyilvánosságokat felvezették. Az egyházközségek ingatlanai telekkönyvezve vannak néhány gyülekezet vagyonának kivételével. Az ugynevezett agrárföldket a román hatóság csak Albis községben engedélyezte egy pör folyamán, hogy telekkönyvileg az egyház részére biztosítsák. Az esperesi látogatások idején a bihari és nagybányai egyházmegyékben előfordultak olyan egyházközségek, amelyeknek költségvetései hiányoztak. Az évvégi számadások pedig a nagybányai egyházmegyében 9, a nagykárolyiban az összes egyházközségekben felülvizsgálva még nem voltak. A számadások szerint az egyházkerületben lévő egyházközségek bevétele 1,695.092 pengő 67 fillér, a kiadás 1,509.205 pengő 9 fillér, mihez képest a maradvány: 95.797 pengő 58 fillért tett ki. A tőkepénz összege 657.328 pengő 17 fillér, a magtári tőkék értéke 130.703 pengő 37 fillér. Ezeket az értékeket a gyülekezetek vagy takarékpénztári betétben vagy legtöbb helyen a hiveknél kötvényeken gyűmölcsöztetik. Az egyházközségek adóssága: 201.703 pengő 37 fillér. A templomok és iskolaépületek nagyjából jórészt vannak, egyes helyeken azonban javítást vagy egészen, újjáépítést igényelnek. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur még ebben az esztendőben adhatott iskolaépítési segélyt egyes kérvényezőknek, de több kérelmet kénytelen volt visszautasítani, mert a miniszteri tárca ezeket a kiadásokat már folyósítani nem tudta. Remélhető azonban, hogy mielőtt normálisabb életviszonyok és körülmények következnek be, az

a nagy jóindulat, amellyel a közoktatásügyi miniszter ur ezt a kérdést kezeli s egyházainktól támogatását, amennyiben a feltételek fennállanak, nem tagadja meg. Sőt e tekintetben egyházközségeink az Egyetemes Református Konventnél is megértésre fognak találni és a fennálló feltételek alatt segélyt vagy kölcsönt nyerhetnek.

Az épületek tűzbiztosítása mindenütt megvolt, de már egyházközségeinknek jórésze a tűzbiztosító intézettel fennálló szerződés értelmében az évi díjak fizetését egyházkerületünk terhén hagyta, amint a szerződés értelmében az egyházkerületnek előlegezni kellett s ma ezek a követelések, mint künnlevőségek állanak fenn, beszédetésükre nézve a lehető intézkedéseket egyházkerületünk elnöksége meg is tette. A tűzbiztosítás kapcsán föl kell hívnom közgyűlésünk figyelmét arra, hogy a maga bölcs intézkedéseit ezeknek a biztosításoknak a további fent vagy fent nem tartása tekintetében megtenni méltóztassék. A tűzbiztosítási szerződés 1935. január 1-ével kezdődőleg, az akkor még Fonciere Agricola címet viselő tűzbiztosító társulattal kötött meg tíz esztendőre, még pedig előnyösnek mondható feltételek mellett. Minthogy ebben a szerződésben az egyházkerülettel szemben is olyan kötelezettségek vannak, amelyeket tovább fenntartani nem lehet, ennél fogva szükségesnek ítélem, hogy a helyzetet a tiszántuli egyházkerület elnökségével megértessem. A Püspök ur és az egyházkerület pénzügyi bizottságának elnöke a biztosítási szerződés ismertetése után odanyilatkoztak, hogy az Egyetemes Konvent 93—1939. számú határozata alapján nemcsak fenntartható, hanem talán még előnyöseks is az egyházközségekre nézve. Mindenesetre a Királyhágómelléki egyházkerületünk megszűntével mi semmi obligót nem vállalhatunk, ezért feltétlenül szükséges, hogy Királyhágómelléki egyházkerületünk a kötelezettségek és természetesen az ennek ellenértékét képező járulékok alól mentesíttessék. Minthogy az egyházkerület közgyűlése Debrecenben már megtörtént, tehát itt hozandó határozatunk legfeljebb csak elnökségileg lenne elintézhető, amennyiben maga a biztosító társulat is saját érdekében ezt szükségesnek találná.

Ami belhivatalnokaink fizetését illeti, ebből a zárszámadás szerint 84.416 Pengő 34 fillér, terményekben pedig 1031 métermázsza gabona, 185 köbméter fa állott fenn. Valószínű, hogy ez a kintlevőség a zárszámadások után csökkent s bel-

hivatalnokaink részben legalább hozzájutottak elmaradt fizetésükhöz. Nehéz helyzetüket azonban könnyítette némileg az, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur bölcs intézkedése részint átmenetileg, a tanítóknál új ideiglenes díjlevél készítése és így az egyházközségek terheinek is csökkentése, a tanítói fizetések egy részének államsegélyben való átvállalása folytán, részint eddig átmeneti államsegélyek folyósításával a helyzetet könnyebbitette. A lelkészeknek épp úgy, mint a tanítóknak és tanároknak fizetési osztályba sorozása, ezzel kapcsolatosan az államsegély megállapítása szintén megtörtént. Igaz, nem mindenütt megnyugtatólag, de a sérelmek kiküszöbölését maga a vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur a legmesszebbmenő jóindulattal meg is kezdte. Ugy az egyházkerületnek, egyházmegyének, mint maguknak az egyházközségeknek is nehéz helyzetet teremtett az a körülmény, hogy az évi kötelezett járulékokat az egész vonalon nem fizették meg pontosan, hanem azok ma is hátralékként állanak fenn. Számszerű összegekben ezeket ugyan nem mutatom ki, de annyit ki kell hangsúlyoznom, hogy az adminisztrációt sok tekintetben nehezítették, részemről több ízben próbáltam felszólítással a helyzeten könnyíteni, de e részben kevés megértésre találtam a presbitériumoknál. Az ügyel tovább nem foglalkozom, mert idevonatkozólag már a hatósági intézkedések megtétettek.

III.

Iskolai ügyeinkről ezen a helyen részletesebb előterjesztéseket nem teszek, mert a tanügyi dolgainkról ugyis külön püspöki jelentésem áll közgyűlésünk tárgyaló asztalán. Legfeljebb egy pár fontos olyan ügyről emlékezem meg, amelyek hálásan befolyásolnak bennünket a magyar közoktatási politika megítésése körül.

Mindenekelőtt kiemelem, hogy az 1941—42-ik tanév megkezdése előtt tanügyünk érdekében szükségesnek ítélem az egységes vezetés és irányítás szempontjából középiskolánkra nézve a főhatósági jognak és mindennemű intézkedésnek a Tiszántuli egyházkerület püspökének kezébe adni. Ezt ugyanis megkívánta egyfelől az iskolai adminisztráció zavartalan folytonossága, másfelől pedig a tanuló ifjuságnak jól fel fogott érdeke. Nem kényelmi szempont, hanem szükségparancsolt kötelesség volt ez.

Egyházkerületünk középiskoláira vonatkozólag mélyreható változások állottak be az új iskolai év kezdetén. Így a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 76.000—1941. számú rendelkezésében a nagyváradi egyházközség elnökségével közölte, hogy a román impériumtól átvett állami leánygimnáziumot, annak a nagy szolgálatnak megbecsülése fejében, amelyet tanügyi tekintetben az impérium alatt a református egyházak mutattak, a nagyváradi református egyházközségnek átengedi. A megtiszteltetés elől egyházközségünknek lehetetlen volt félreállni, habár tisztában volt azzal az anyagi áldozattal, melyet egy ilyen intézetnek fenntartása és vezetése követelni fog. Bizik abban, hogy a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium lehetővé fogja tenni a nagyváradi egyházközségre nézve, hogy az innen felmerülő anyagi terheken könnyítsen nemcsak azzal, hogy a tanárok részére a fizetést kiegészítő államsegélyt biztosítja, hanem azzal is, hogy a dologi kiadások tekintetében szintén minél intenzívebben segítse. Egyébként mint tisztelettel jelentettük a vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak, hogy amennyiben az állami segítsége nem lenne elégséges, a szóbanforgó leánygimnáziumnak színvonalon tartására, az intézmény tekintélyéért tovább felelősséget nem vállalhatván, azt visszaengedjük az állam szolgálatába.

A Szatmárnémetiben levő egyházközséginek a román megszállás alatt magániskolaként nyilvános jog nélkül működött leánygimnáziumát a folyó iskolai évtől kezdve éppen úgy, mint a nagyváradit is polgári leányiskola címmel és nyilvánossági joggal az illetékes miniszter ur engedélyezte és elismerte; itt is biztosítván az intézetet a tanári fizetésekiegészítő államsegélyről. Ugyancsak ezen a helyen a román uralom alatt megszűnt tanítónőképző intézet visszaállításához a miniszter ur hozzájárult, sőt tudomásom szerint a tanári fizetések államsegélyének kilátásba helyezése mellett a felépítendő internátus költségeihez is a maga segítségét megajánlotta. Mindezekon túl a tanítóképző intézettel kapcsolatban a leánygimnáziumot is, mint a tanítónőképzőnek összekötő tagozatát engedélyezte. A fiugimnázium visszahelyezettett ismét a maga ősi jogaiba.

Mindezek a miniszteri intézkedések nagy feladat elé állították a szatmárnémeti egyházközséget annál inkább, mert a román megszállás ideje alatt a középiskolák vagyonát képező

értékek nagy változáson mentek keresztül és ezek helyett ma nehéz időkben megfeszített áldozattal kell a magyar kultúra oltárán az égő tüzet lobogásban tartani. Tudjuk, hogy a maga részéről a szatmári egyház minden lehetőt meg is tesz, de föltétlenül szükséges, hogy felettes hatóságaink vigyázó és örökös szemmel nézzenek református anyaszentegyházunk ezen Athenéjére és minden lehetőt kövessenek el, hogy ott és amikor a helyi hatóságoknak ereje gyöngül, azt pótolják ki felsőbb egyházhatóságaink főképen pedig a magyar állam.

A mármaroszigeti liceum gimnáziumi tagozatában a múlt tanévben már korlátolt osztállyal ősi jogaiba visszahe-lyezettett, de az ma még el nem döntött kérdés, hogy a magyar állam tanügyi legfőbb vezetősége miképen gondolja el és szabja meg ennek az intézetnek végleges strukturáját. Egy azonban minden kérdésen felül áll, hogy ez őrhelyen lévő tanügyi bástya legalább is mint főgimnázium őrszolgálatát a magyar haza és egyházunk javára immár teljesítheti.

Még csak azt óhajtom megemlíteni, hogy a magyar népiskola fejlődési iránya a 8 elemi osztály beállítása felé tendál. Ez a kulturpolitika azonban nagy feladatot ró anyagi szempontból református egyházközsegeinkre, de nyilvánvalónak látszik, hogy az ide irányuló áldozatkészség alól mentesülni alig lehetséges. Éppen ezért legyenek elkészülve presbiteriumaink, hogyha nem is ma, vagy nem is holnap, de ezzel a nagy kérdéssel előbb-utóbb meg kell birkózniuk.

IV.

Népmozgalmi adatainknak statisztikai érték szempontjából ezuttal különösebb súlyt nem tulajdonítok, királyhágómelléki egyházkerületünk régebbi határa megszűkülvén, az utolsó esztendőnek néphullámozása pedig állandóan jelentkezővén, a statisztikai számok csak megközelíthető tájékoztatást, nem pedig valóságos állapotokat mutatnának fel. Mégis azonban bizonyos népmozgalmi adatokat említenem kell. U. i.:

a) megkereszteltett gyülekezeteinkben törvényes fi 1425, törvényes nő 1313, együtt: 2798, törvénytelen fi 156, nő 125, együtt: 281, mihez képest a szülöttek száma: 3079. Nem kereszteltetést meg fi 13, nő 9, együtt: 22. Amennyiben a nem keresztelések jóformán nagyobb részben a hegyközszáldobágyi egyházközségben fordult elő, felhivandónak tartanám a bihari

egyházmegye esperesét, hogy e tekintetben a szükséges figyelemzetezéseket megtegye.

b) Elhalt fi 1417, nő 1208, együtt: 2625.

c) Házasságra lépett: tisztapár 620, vegyespár 240, együtt: 860.

d) Konfirmált fi 1100, nő 1159, együtt: 2259.

e) Áttért hozzánk fi 1177, nő 879, együtt: 2056.

f) Kitért egyházunkból fi 107, nő 91, együtt: 198.

Ehez képest az 1940. évi december 31-én anyaegyházainkban a gyülekezeti lélekszám fi 75.275, nő 80.261, együtt: 155.536, leányegyházaink és szórványokban fi 2257, nő 2117, együtt: 4374, összesen tehát: 159.910.

Nem lehet ki nem térnem magyarországi református egyházunk életének egy pár olyan mozzanatára, amely mindnyájunkra nézve kedves kötelesség teljesítését kívánja tőlünk. Így a Dunamelléki egyházkerület f. évi november hónapjában tartott közgyűlésében nagy szeretettel és nagy megbecsüléssel hódolt dr. Ravasz László püspök ur előtt, aki elhivatásának 20. évi határkövét érte el. Felesleges volna nekem a Püspök ur magas egyéniségét, kivételes nagy tehetségét emlegetni, mert az ismeretes nemcsak a református egyház hivei, de az egész magyarságunk előtt. Dr. Ravasz László disze és nagy értéke református egyházunknak, sőt magyarságunknak is, akinek nevét nemcsak határainkon belül, különös nagy tisztelettel említik, de elismeréssel szólnak felőle külföldi hittestvéreink is. Őszinte lélekkel és igaz szeretettel köszöntjük őt életének e határkövénel s egyszersmind lelkünk mélyéből kívánjuk, hogy azokhoz a nagy tettekhez újabb kimagasló munkát adhasson. Az Ur Isten tartsa meg lelki és testi erőben nagyon soká.

De ezuttal nem mehetünk el magyar református egyházunknak egyik-másik nagy alakja: dr. Balogh Jenő önmagyméltósága mellett sem, aki 20 esztendő óta főgondnoka a Dunántúli egyházkerületnek és vezető világi elnöke a legmagasabb egyháztestületnek, a konventnek és Zsinatnak. Dr. Balogh Jenő önmagyméltósága világi nagyjaink között rendkívül egyházas buzgósága, lankadatlan munkaereje és nagy tehetsége folytán kimagasló helyet érdemel. A fáradhatatlan munkásságát kellőképen meg se köszönhetjük.

A legnagyobb megbecsüléssel és tisztelettel köszöntjük őt a 20 éves évfordulón.

Főtiszteletű és Méltóságos Közgyűlés! Ezzel végéhez értem hézagos püspöki jelentésemnek, amelyet nem zárhatok be anélkül, hogy visszatekintve egyházkerületünk küzdelmes két évtizedére őszinte hálámat és meleg köszönetemet ne tolmácsoljam elsősorban Főgondnok ur öméltósága és egyházkerületünk tisztikara, végül pedig Közgyűlésünk tagjainak. Nekem mindenkor boldog emlék lesz, míg élek az a megbecsülés, amelyet mindenkor tapasztaltam gyöngeségeimmel szemben is egyházkerületünk részéről. (E pillanatban, mikor közel vagyok ahhoz a ponthoz, ahol ajkaimra vehetem a vén Simeonnak evangéliumi szavait: »Uram, mostan bocsájtod el a Te szolgádat békességgel, mert látták az én szemeim a Te idvezítésedet.) Meg kell emlékezni még hittestvéreimről, akik egyrészen még mindig a rabszolgaság keserű kenyerét eszik. Minden szeretetünk és buzgó imádságunk feléjük szárnyal abban a boldog reménységben, hogy láncaik mielőbb megoldódnak és ők is haza térnek. Jól tudom, hogy sok fogyatkozás van bennem és nekem is meg kell vallanom Pál apostollal: »csak a cél felé futó gyarló ember voltam«. Utamban sok hiány és fogyatkozás vádolhat engemet, de kérem, ezeket a vádakot takarják be az én testvéreim a szeretet fátyolával és megbocsájtással. Az ősi otthonnak kapui immár feltárultak előttünk s ha átléptük annak küszöbét, érezzük, hogy legforróbb vágyaink teljesedtek be, ami nagyon sokra kötelez mindnyájunkat. Ugy lelkésztestvéreim, mint egyházközségeink a babiloni és a pusztai vándorlás után lássák meg minél előbb egyházközségeinknek teljes kivirágzását. Az Örökkévaló Isten védő szárnyai takargassanak be mindnyájunkat.

Kérem, ezt a jelentést méltóztassék elfogadni tárgyalásra, amely után pedig meleg és őszinte atyafiságos szeretettel vagyok közgyűlésünk iránt.

Nagyváradon, 1941. november 28.

szolgatestvérök:

Sulyok István
püspök.

Közgyűlésünk mély megindulással hallgatta Püspök ur utolsó jelentését a Királyhágómelléki egyházkerület szellemi és anyagi állapotáról és azt egész terjedelmében jegyzőkönyvébe iktatni rendeli:

megragadja az alkalmat, hogy egyházkerületünk pátriárkájával szemben még egyszer teljes tisztelettel és megbecsüléssel kifejezésre juttassa köszönetét és háláját azért az atyai gondosságért, sokoldalú szolgálatért, mindvégiglen kitartó hűségéért, meg nem fogyatkozó szeretetéért, amellyel egyházkerületünk hajóját az elindulás pillanatától mind a mai napig meg nem lankadva kormányozta; bizonyosságot tesz arról, hogy a 20 évvel ezelőtt megválasztott Sulyok István püspök úgy iróasztalánál, mint fáradtságos körutjain, vállán az esztendőknél egyre növekedő terhével többet munkálkodott ezért az egyházkerületért, mint ennek többi tisztviselői,

Püspök ur most adott jelentésében is világos és határozott vonásokkal rajzolja meg egyházkerületünk külső belső életét s jelentésének egyes pontjaira külön szám alatt határoz.

17 szám. Főgondnok ur megnyitó beszédével, Püspök ur jelentésével kapcsolatban dr Böszörményi Emil egyházmegyei gondnok, Vadai Béla esperes, Kósa Károly tanítóképviselő, dr Koczó Jenő világi tanácsbíró, Szücs László egyházmegyei képviselő, Gönczy Sándor esperes megindultan adtak kifejezést annak a hálának és szeretetnek, amely a közgyűlés tagjait és az egész egyházkerületet eltöltik Sulyok István püspök és dr Thúry Kálmán főgondnok ur irányában és indítványukra

közgyűlésünk Püspök ur és Főgondnok ur történelmet formáló munkásságát, elévülhetetlen érdemeit elismeréssel, köszönettel, hálásan örökíti meg jegyzőkönyvében a késő utókor számára és életük további idejére is Isten gazdag áldását kéri.

18. szám. Püspök úr jelentésével, Főgondnok úr megnyitó beszédével kapcsolatban

közgyűlésünk elismeréssel hálásan emlékezik meg egyházkerületünk világi férfiaknak, elsősorban dr. Harcsár Géza egyházkerületi ügyész és dr. Soos István egyházkerületi világi főjegyző fáradhatatlan munkásságáról, amelyet egyházkerületünk szolgálatában és lelkipásztorainknak védelmében kifejtettek s érdemeiket jegyzőkönyvében elismeréssel örökíti meg.

19. szám. Főgondnok úr megnyitó beszédével, Püspök úr jelentésével kapcsolatban

közgyűlésünk megbizta Csernák Béla lelkeszi főjegyzőt, hogy egyházkerületünk történetét megírja s kívánatosnak tartja, hogy egyházkerületünk története kinyomattassék és egyházkerületünket alkotó minden egyházköztség parochiális könyvtárának megküldessék.

A munka megírásával és valamelyik egyháztörténészünk birálata után kinyomtatásával járó költségek fedezetéről a felszámoló bizottság gondoskodik.

20 szám. Püspök úr jelentésével kapcsolatban

közgyűlésünk komoly intellemmel fordul egyházközseink őrallóihoz, hogy a vasárnapi iskolát a férfi és nőszövetséget az ifjusági egyletek munkáját el ne hanyagolják, hogy ezek az ellenséges uralom hosszú esztendei alatt virágzott egyházi szervek, alakulatok a szabad magyar hazában tovább fejlődjenek és még inkább kiapadhatatlan forrásai legyenek a vallás-erkölcsi nevelésnek.

21. szám. Püspök úr jelentésével kapcsolatban

közgyülésünk köszönetet mond mindazoknak a jóttevőknek és a szeretet munkájában fáradozó szolgálattevőknek, akik a mai sulyos gazdasági viszonyok között nem szüntek meg áldozatokat hozni, lakadatlanul munkálkodni egyházaink, iskoláink és szeretetintézményeink érdekében és őket erről jegyzőkönyvi kivonaton értesíti.

22. szám. Püspök úr jelentésével kapcsolatban

közgyülésünk örömmel értesül a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter ur elhatározásáról, melyszerint a nagyváradi állami leánygimnáziumot átadja a nagyváradi református egyházközségnek a magyar nemzeti nevelés érdekében az idegen uralom alatt tett hűséges szolgálatainak elismerése képen; sajnálja azonban, hogy az átadásról mai napig sem készült írásbafoglalt szerződés; tekintettel egyfelől a szóbanforgó leánygimnázium telkének tulajdonjogi rendezetlenségére, az épület és szertárak hiányosságára, — másfelől a nagyváradi református egyház szegénységére: kifejezést ad annak a véleményének, hogy az iskola átvételéhez a felsőbb egyházi hatóság abban a reményben járulhat hozzá, hogy állam a tanárok részére folyósított fizetéskiegészítő államsegély mellett a dologi kiadásokra is oly mérvű államsegélyt biztosít, amellyel az egyházközség az iskolát a megkívántató színvonalon tarthatja és tovább fejlesztheti.

23-a. szám. Püspök ur jelentéséből

közgyűlésünk egyfelől örömmel értesül arról, hogy a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter ur a nagyvárad polgári leányiskola a szatmárnémeti gimnázium, a szatmárnémeti leánygimnázium nyilvánossági jogát elismerte és a román uralom alatt megszűnt szatmárnémeti tanítónőképző intézet visszaállítását engedélyezte, sőt engedélyezte a szatmárnémeti polgári leányiskolát is és kilátásba helyezte a felépítendő szatmárnémeti leányinternátus költségeihez hozzájárulását, örömmel értesül, hogy a mármaroszigeti liceum visszahelyeztetett ősi jogaiba ; — ugyanakkor másfelől sajnálattal veszi tudomásul, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter ur nem járult hozzá a román uralom alatt megszűnt nagyvárad tanítónőképző visszaállításához és nem engedélyezte a szatmárnémeti kereskedelmi leányiskolát.

23-b. szám. Főgondnok ur megnyitó beszédéből mély megindulással értesült közgyűlésünk azoknak elhunytáról, akik mult közgyűlésünk óta az örök béke honába költöztek el.

Közgyűlésünk néma felállással áldozott az örökkévalóságba költöztek emlékének és Farkas István tiszáninneri egyházkerület püspökének, dr. Puky Endre konventi és zsinati tagnak, gróf Teleky Pál miniszterelnöknek, gróf Csáky István külügyminiszternek, Reményik Sándor költőnek emlékét kegyelettel örökíti meg jegyzőkönyvének lapjain.

24. szám. Egyházkerületünk Főgondnok ur megnyitó beszédével kapcsolatban

közgyűlésünk az egyetemes magyar református egyház érdemeiben gazdag nagy vezéreit, egyházunk és magyarságunk dicsőkedéseit, a Konvent és a zsinat elnökeiét főtiszteletű és nagyméltóságú D. dr. Ravasz László püspök urat, dunamelléki püspökségének huszadik, nagyméltóságú Dr. Balogh Jenő főgondnok urat, dunántuli egyházkerületi főgondnokságának ugyancsak huszadik évfordulóján mély tisztelettel köszönti, hervadhatatlan érdemeiket jegyzőkönyvében megörökíti, drága életükre Isten gazdag áldását kéri és erről őket jegyzőkönyvi kivonaton szeretettel értesíti.

25. szám. Jelentés elemi iskoláink állapotáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Utoljára teszem meg jelentésemet a Királyhágómellék Református Egyházkerület elemi iskoláiról.

Ezen alkalommal legyen szabad még egyszer dióhéjban összefoglalnom ezeknek az iskoláknak történetét az elmúlt 23 év alatt.

Az összeomlás rettenetes kábulatában is tisztán állott előttem az a gondolat, hogy kisebbségi sorsba került magyar református egyházunk fenntartó eleme a falusi földműves és a városi iparos lakosság, az az intézmény pedig, mely egyaránt alkalmas a református szellem és a magyar érzés ápolására, az elemi iskola. Szinte megéreztem azt is, hogy a tulzó román nemzetieskedés támadásai első sorban a magasabb tanintézeteket fogják sujtani s alacsony kunyhóiban rejtőzködő elemi oktatásunk fölött aránylag ártalmatlanul fog elvonulni a zivatar.

Ezért első közigazgatási ténykedéseim közé tartozott, hogy ezeket a kiserődöket számba vegyem s mikor még a püspöki hivatalnak irodai készütsége rendelkezésemre sem állott, sajátkezüleg fektettem fel elemi iskoláink alapjegyzékét az 1923. évi állapot szerint.

Az első nagy válság elemi iskoláink életében a magánoktatási törvény életbeléptetése volt 1926-ban. Ebben az időben az egyházkerületet nem én kormányoztam. Nagy hálával gondolok a püspököt akkoriban helyettesítő egyházkerületi főjegyző aprólékos gondosságára. A számtalan törvényes formáságnak olyan gonddal tett eleget, a tett intézkedésekről olyan pontos följegyzéseket készített, hogy több mint egy évtized múlva is hiánytalanul ki tudtuk mutatni, mikor és hogyan tettünk eleget minden egyes iskolánál a törvényben előirt bejelentési kötelezettségnek.

Az u. n. autorizációs kérvények olyan áradata indult a minisztériumra a magánoktatási törvény következtében, hogy azok feldolgozásáról hosszú időn keresztül szó sem lehetett. Ezt a viszonylagos szélcsendes időt használtam fel arra, hogy iskoláinkat átszervezzem a magánoktatási törvény követelményei szerint. Ebben a nagy munkában anyagi eszközök nem állottak rendelkezésemre, de rendelkezésemre állott az iskola-fenntartó egyházközségek öntudatos tehervállalása, az iskola-látató szülők kitartó bizalma, az órálló lelkészek és esperesek ébersége, s munkatársaim voltak főképen a tanítók s az erejükön felülálló munkára rendelt tanítónők. Kimutattam, hogy tanítóink az utolsó két év tanítói államsegélyét is beleszámítva, átlagban havi 2796 leu az 93·20 pengő fizetésért és lakásértanítottak heti 32 órában, kántorkodtak, résztvettek a belmissziói munkában, helyettesítették — ha kellett — a lelkészt, részt vettek minden magyar megmozdulásban, sok helyütt vezették községük magyarságának gazdasági életét.

Iskoláink életében viszonylagos szélcsend volt 1933-ig, azonban ez nem azt jelenti, hogy nem voltak nehézségek. Minden beiratás valóságos roham volt az iskolák elnéptelenítésére. Az u. n. deklarációk, beiratkozási nyilatkozatok körül mindég tömegesen érkeztek hozzám panaszok. A nyilatkozat elfogadását t. i. az állami iskolai tanítók törvénytelen címen, — s ezek között a névelemzés csak egy a sok közül — visszautasították, s ezzel igyekeztek elnépteleníteni a református iskolát. Máskor egy-egy tanító ellen indultak rohamra az állami ellenőrző közegek, rendesen ott, ahol a tanító személye összefüggött az iskola létével. Sok igazságtalanságot kellett eltűrniünk 1929-ig. Ekkor a román közoktatásügyi minisztériumban a kisebbségi ügyek vezetését egy meggyőződéssel román — de a törvényhez becsületesen alkalmazkodó

ember vette át, s őt sok esetben sikerült meggyőznünk álláspontunk törvényességéről. Bukaresti ügyvivőnk is sok szolgálatot tett iskolai ügyeinknek elintézésében a minisztériumnál.

1933-ban indult meg az újabb roham iskoláink ellen. Sorozatosan vonták meg a nyilvánossági jogot elemi iskoláinktól. Összesen 49 iskolánkat sujtott ez az intézkedés 132 közül; 25 közülök Szatmár megyében, 20 a visszatért Bihar vármegyében, 4 ilyen iskolánk a visszamaradt területen van.

Ekkor tűnt ki igazán hiveink ragaszkodása iskoláinkhoz. A magánvizsgálati rendszerrel együttjáró zaklatások ellenére, kitartottak a megszállás idején, úgy, hogy a visszatérés idejéig 19 iskolának sikerült visszaszerezni a fent említett 49 közül a nyilvánossági jogot.

Az utóbbi években a kényszernyugdíjazás fenyegette iskoláink létalapját. Az állami iskolai törvényben előirt 57 éves korhatárt iskoláinkra is alkalmazni akarták. Nagyon sok régi, kipróbált tanerőtől fosztott volna meg ez a rendelkezés, az utánpótlás hiányos volta miatt nem tudtuk volna őket megfelelőekkel pótolni.

Végül arról emlékezem meg, hogy a román kormányzat egyik utolsó ténykedése volt a tanítói államsegélynek 1939. ápr. 1-től való költségvetési megállapítása. Szerény alamizsna, de számottevő sokat nélkülöző tanítóink javadalmazásában az átlagban havi Lei 1026 = P 34·20-t kitevő segély.

A visszatérés elfujta fejünk felől az összes gondokat. Első feladatunk volt minél gyorsabban hiánytalanul beleilleszkedni hazánk szellemi életébe. A régi tanítói gárda embereinek ez nem volt nehéz, azonban sok közülök elhagyta a felekezeti iskolát s az állami oktatásban keresett elhelyezkedést. Azok számára, akik a román uralom alatt végeztek, az állam tanfolyamokat rendezett. Az összes tanítók számára átmeneti illetményképen P 120—t folyósított az állam, 1941. folyamán megtörtént ideiglenes beosztásuk az állami fizetési fokozatokba. Jelenleg csak 6 ujonnan választott tanítónk fizetésbeosztása hiányzik. A beosztásnál a minisztérium a helyi javadalmat igen mérsékelt összegben, 68 állásnál évi P 140-ben állapította meg s tanítóink összes igazolt szolgálati idejét a fizetési fokozat megállapításánál beszámította.

A statisztikai összeállításból az is kitűnik, hogy a visszatért 104 iskola növendékeinek létszáma az utolsó román uralom alatti iskolában 8041 volt, ezzel szemben az első magyar

tanévben 9866-ra emelkedett, tehát több mint 20 %-al gyarapodott.

Nagy sajnálattal kell megemlékezni arról, hogy Érendréd mindkét tanítói állását, Szatmárudvari egyetlen tanítói állását megszüntette, Irinyi pedig a második tanítói állását ideiglenesen betöltetlenül hagyta, ezzel szemben Biharpüspöki és Szatmár egy-egy új állást szervez, Örvénd és Tóti pedig újra betöltik a román uralom alatt megszüntetett második tanítói állást 1940 szeptember 6-tól kezdve s így a 194 tanítói állás száma nem változott. Margitta és Máramarossziget 1—1 újabb tanerőt állítottak be 1941. szeptember 1-től.

Tanterv és tankönyvek tekintetében mindenben alkalmazkodtunk a konventi tantervhez és bevezettük a konvent által előírt tankönyveket, az ABC könyv kivételével.

Elmult évi jelentésemből vett következő szavakkal fejezem be: átvettem a román uralom kezdetén a visszatért területen 106 iskolát 193 tanerővel, visszatértünk 104 iskolával és 194 tanerővel. Ha évek során előterjesztett elemi iskolai jelentéseimen végiggondolok, hálatelt szívvvel kell megköszönnöm Isten segédelmét, hogy erőt adott a kitartásra s elemi iskoláink megtartásában kifejtett fáradozásaimat azzal jutalmazta meg, hogy ugyszólván veszteség nélkül vezethettem őket vissza a magyarországi egyetemes református egyházba.

Nagyvárad, 1941. december 9.

Atyafiságos szeretettel

Sulyok István s. k.
püspök.

Egyházkerületi közgyűlésünk püspök ur jelentését elemi iskoláink állapotáról tudomásul veszi.

Elismeréssel emlékszik meg tanítóinknak a román uralom alatt a magyar református egyház érdekében kifejtett szolgálatairól. Mint püspök ur tavalyi jelentésében megállapította, öröklődtek az állami ellenőrzés és református magyarságukhoz való ragaszkodás malomkövei közt, hurcolták a szegénység keresztjét és a munka igáját zugolódás nélkül. Ren-

dületlen kitartással álltak az első vonalban. Nekik köszönhető elsősorban, hogy a 22 esztendő s ostrom nem tudta megdönteni a református magyar iskola falait. Ezen érdemeiket jegyzőkönyvében megörökíti.

25-b. szám. Jelentés középiskoláink állapotáról 1941. évi július 11-ig.

Főtiszteletü és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Középiskoláink állapota a román megszállás alatt a szomorú pusztulás képét mutatta. Különben is csekély számú középiskoláink már az első években erőszakos intézkedések következtében megfogyatkoztak, megszűnt a máramarosszigeti ősrégi gimnázium, megszűnt a szatmári tanítónőképző, később növendékhiány következtében megszűnt a nagyváradi tanítónőképző és a szatmári felksőkereskedelmi leányiskola. Három megmaradt középiskolánk, a szatmári fiu-liceum (8 osztályos gimnázium) csak tengődött, mert állandóan feje fölött lebegett az a veszedelem, hogy felső tagozatát megszüntetik. A szatmári leánygimnázium és a román uralom kezdetén alakult nagyváradi leánygimnázium (3 osztályos gimnázium) növendék-létszáma állandóan hanyatlott a nyilvánossági jog hiánya miatt. Sajnálatos jelenség volt, hogy a középiskolás növendékek létszáma az állami iskolákban is egészen lecsökkent, de még sajnálatosabb volt az a közönbőség, amit az iskoláztató szülők saját üldözött középiskoláinkkal szemben tanusítottak. Más céloktól kellett elvonnom azokat az összegeket, amikkel ezeket a sorvadó iskolákat valósággal fenntartotta a kerület, mert a névleges fenntartó egyházközségek anyagi helyzete erre képtelen volt. A szó szoros értelmében csak az elkövetkezendő változásba vetett reménység nem engedte, hogy ezeknek az iskoláknak megszüntetésével foglalkozzam, valamint a kötelességtudó, szolgálatukat a megélhetésre alig elegendő fizetésért hűségesen teljesítő tanárkarokat akartam együtt-tartani. Ez utóbbi különösen vonatkozik a nagyváradi leánygimnáziumra.

A visszatérés megváltoztatta középiskoláink helyzetét is. A tanárok fizetésének 90%-át ideiglenesen az állam vállalta

magára, újra megnyílt a szatmári kereskedelmi leányiskola és a máramarosszigeti gimnázium, a növendéklétszám is egyszerre felszökött, mint azt már elmúlt évi jelentésemben előadtam.

A Tiszántuli Egyházkerület püspökének kérésére 1941. július 11-vel átadtam középiskoláinkat a Tiszántuli Egyházkerület főhatósága alá. Az ezen idő után bekövetkezett változásokról természetesen ezen egyházkerület közgyűlése előtt kell számot adni.

Nagyvárad, 1941 december 9.

Atyafiságos szeretettel:

Sulyok István s. k.
püspök.

Egyházkerületi közgyűlésünk Püspök ur jelentését középiskoláink állapotáról tudomásul veszi. 4235—1941. sz.

25-c. szám. Jelentés internátusaink és szeretetintézményeink állapotáról.

Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi Közgyűlés!

Egyházkerületünk területén működött a nagyváradai Lorántfy Zsuzsanna Jótékony Egylet által fenntartott református árvaház. Jelentése a felszabaduláson érzett örvendezés megható kifejezésén kívül megnyugtató adatokat tartalmaz a 34 árva és félárva valláserkölcsi nevelésről. Annál sulyosabb az anyagi helyzet, mert a természetbeni adományok sok helyről a viszonyok miatt kimaradtak.

A nagyváradai polgári leányiskola internátusában 1941. szeptemberben 57 növendéket vettek fel a tavalyi 35-tel szemben.

A nagyváradai inasotthonra nézve úgy intézkedett a presbitérium, hogy fokozatosan kiépíti mellette a középiskolai internátust. A jelenlegi átmeneti állapotban 34 középiskolai és 40 iparos tanuló nyert benne elhelyezést.

Az egészségi, tanulmányi és fegyelmi állapot mindenütt kifogástalan.

A szatmári főgimnázium internátusa jelentést nem adott.

A nagyszalontai egyházmegye internátusa, amint már az

előző években is, az internátusi épületek befolyó jövedelmét tanulmányi segélyek folyósítására használta fel.

Nagyvárad, 1941 december 9.

Atyafiságos szeretettel:

Sulyok István s. k.

püspök.

Egyházkerületi közgyűlésünk Püspök ur jelentését internátusaink és szeret-intézményeink állapotáról tudomásul veszi. 4187—1941. sz.

25-d. szám. Orth Imre biharpüspöki lelkipásztor azzal a kéréssel fordul a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűléshez, hogy a közgyűlés 1937—38-e. számú határozata alapján Sulyok István püspök ur irányítása mellett általa átdolgozott konfirmációs káté tulajdonjogáról javára lemondani s annak kiadási jogát a még esetleg eladatlan példányokkal együtt birtokába adni kegyeskedjék. Kérését azzal indokolja, hogy a káté további hivatalos kiadása a tiszántuli kerületbe való visszatéréssel megszűnik. Több lelkésztestvére elismerő birálata alapján a kátét, akár csak magánhasználatra is, saját felelősségére újból szeretné kiadni. Megbizó levele szerint őt a káté 15.000 példány után illeti meg írói tiszteletdíj, már pedig mindezideig mindössze 5000 példány eladási ára után vette azt fel s többre igényt kérése teljesítése esetén nem is tart.

Egyházkerületi közgyűlésünk Orth Imre biharpüspöki lelkésznek a kerület kiadásában megjelent konfirmációs káté kiadási jogát s az 1941 december 21-én még raktáron levő példányokat díjtalanul átengedi.

Orth Imre lelkész az egyházkerülettel szemben a konfirmációs káté címén semmi további követelést sem támaszthat. 4190—1941. sz.

25-c. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk felhívta 1940. évi 32. sz. határozatával az érdekelt egyházmegyéket a Nagyváradon létesítendő fiuinternátushoz való hozzájárulásra. Beérkezett az érmelléki egyházmegye 1941—16. sz. határozata, melyben örömmel fogadja a tervezetet, a tárgyalásokra kiküldi az esperest és a gondnokot, de fenntartja magának a jogot, hogy a hozzájárulás mértékéről az egyházmegye maga döntsön.

Egyházkerületi közgyűlésünk felhívja Nagyvárad egyházközséget, amely a középiskolai fiuinternátust már fel is állította, hogy fenti határozat értelmében kérje az érmelléki egyházmegye támogatását. 2561—1941. sz.

25-f. szám. Egyházkerületi közgyűlésünk ugyan csak 1940—32. sz. határozatával felhívta az érdekelt egyházmegyéket, Szatmárnémetiben létesítendő leányinternátus támogatására.

A nagykárolyi egyházmegye 1941. évi 17. sz. határozatában felhívja, hogy a változott viszonyok következtében részéről ez a támogatás indokolatlan, mert Nagykárolyban magyar tannyelvű állami polgári leányiskola létesült s ugyanott ref. polgári fiúiskolát szándékoznak felállítani.

Egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi a nagykárolyi egyházmegye fenti határozatát, azonban figyelmezteti, hogy középiskolai ügyeinket már július 11-én átadtuk a Tiszántuli egyházkerületnek, tehát polgári iskola felállítása tárgyában az ottani hatóságokkal lépjen érintkezésbe. 4308—1941. sz.

25-g. szám. Az egyetemes konvent 1941. évi 297. sz. határozatával felhívta az egyházmegyéket és egyházkerületeket, hogy a nem református iskolákban folyó vallásitanításról és vallásos nevelésről és ezek felügyeletéről szóló szabályrendeletet tanulmányozzák

át és hozzászólásaikat közgyűlési határozatba foglalva terjesszék a fölötte egyházi hatóság elé.

Beérkezett az érmelléki és nagykarolyi egyházmegyék határozata. Mindkettő a tervezetet kifogástalan munkának tartja s azt a maga részéről változatlanul elfogadja.

Egyházkerületi közgyűlésünk a következő módosításokat hozza javaslatba:

1. Fogalmazásbeli módosítások: 36. §. 4. sor vallásoktató lelkész helyett vallásoktató segédlelkész. 38. §. kezdetének szövegezése: Ha a vallásoktató lelkésznek és vallásoktató segédlelkésznek szolgálatait az egyházközség az iskolai szünetekben, így a nyári szünidőben is igénybe akarja venni, ennek tartamára stb. 55. §. iskolai év végén helyett, iskolai év elején. 63. §. 9. pont: jegyezze helyett jegyezze be. 76. §. konferencia helyett mindenütt szakértekezlet.

2. Elvi jelentőségű módosítások: 27. §. 3. sor vallásoktató segédlelkészekre helyett vallásoktató lelkészekre és segédlelkészekre, 32. §. pótlás az első mondat végén: az ill. iskolai hatóságokkal egyetértésben. 36. §. végén pótlás: Az illetékes iskoláknál a szabadságot be kell jelenteni. 68. törlés: inkább. 69. §. törlés: az egész utolsó bekezdés. A több helyen említett látogatási jegyzőkönyv-ürlapok használatát kerületi közgyűlésünk nem helyesli, mert a látogatásokról szóló beszámolót gépiessé teszi.

Egyebekben egyházkerületi közgyűlésünk örömmel fogadja a jól átgondolt neveléstani elvek szerint készült szabályrendelet s reméli, hogy az ellenőrzés rendszeresebbé tétele a nem református iskolákban folytatott vallástanítás szín-

vonalának emelésére fog szolgálni. —
4302—1941. sz.

36. szám. Olvastatott az egyházkerület igazgatótanácsának Nagyváradon 1941. évi március hó 17-ik napján tartott ülésén felvett jegyzőkönyvének 3. száma:

Elnökség bejelenti, hogy az országos egyetemes református konvent 11400—1940. szám alatt bevallási ívet küldött ki a lelkipásztorokhoz, amely szerint felhívta őket, hogy vallják be állásuk jövedelmét és egyidejűleg az adott utmutatás szerint töltsék ki a rovatokat és járjanak el az igazolás tekintetében.

Az adott utasításnak megfelelően a bihari, az érmelléki, a nagykárolyi, a nagybányai és a nagyszalontai egyházmegye tanácsa felterjesztette az általuk is megállapított jövedelembevallási íveket, kivéve a nagykárolyi egyházmegye kebelébe tartozó királydaróci bevallási ívet, amelynek késedelmét az egyházmegyei esperesi hivatal sem indokolta. Ugyanakkor bejelenti elnökség, hogy nem bocsátja igazolás alá a gencsi lelkipásztori állás bevallási ívét sem, miután az egyházmegye tanácsának megállapítást igazoló záradéka nincs aláírva.

Elnökség mielőtt a bevallási ívek egyenkénti igazolására rétérene, szükségét látja, hogy az igazgatótanács ezzel kapcsolatban állást foglaljon a tekintetben, hogy

a) a román állam által az egyházközségeknek juttatott agrárföldek, amelyek még nincsenek attelek-könyvezve az egyházközségek nevére, vajjon tekinthetők-e állandó jellegű lelkészjavadalmi földeknek,

b) a bevallási ívekhez csatolt községi bizonyítványok tekinthetők-e minden esetben irányadónak,

c) a szórványok gondozásáért külön beállított összeg a javadalomhoz csatolandó-e,

d) olyan esetekben, amikor a lelkész nem kapta meg a díjlevél szerinti járandóságot az év folyamán teljes összegében, akkor a különbözet leüthető-e a javadalomból?

Fenti elvi kérdésekre igazgatótanács a következőket határozza:

a) Román állam által az egyházköz-
ségeknek juttatott agrárföldek jövedel-
mének a bevallási ivatekbe való beállítását
magáévá teszi azokban az esetekben is,
ha az agrárföld még nincsen áttelek-
könyvezve az egyházközség javára, de
megjegyz, hogy ha valamilyen kormány-
intézkedés következtében az ilyen jellegű
és jelenleg birtokolt földeket valamelyik
egyházközség elveszitené, úgy annak a
bevallási ivatekbe beállított jövedelme nem
képezheti a későbbi időben javadalom
tárgyát.

b) A bevallási ivatekhez csatolt köz-
ségi bizonyítványokat igazgatótanács nem
tekinti minden esetben értékelés alapjául,
miután azok több esetben eltérnek az
egyházmegyei tanácsok által a helyi vi-
szonyokat alaposan ismert tényállástól
és így ilyen esetekben az egyházmegyei
tanács értékelését tekinti irányadónak.

c) A szórványok gondozásáért külön
beállított összeget igazgatótanács nem
kivánja az összjövedelemhez csatolni, mi-
után bebizonyosodott tény, a szórványo-
kat gondozó lelkészek ezzel kapcsolat-
ban olyan terheket, készkiadásokat kény-
telenek magukra vállalni, amelyek legtöbb
esetben jóval túlhaladják a szórvány gon-
dozására juttatott segélyösszegeket.

d) Ami pedig a ki nem szolgáltatott
díjlevél szerinti járandóság leszámítását
illeti, igazgatótanács ezt nem teszi ma-
gáévá, mert az egyházközségek kötelesek
a díjlevelekben lefektetett lelkészi jöve-
delmet kiszolgáltatni és így a késedelmes
kiszolgáltatás nem jelentheti az arról való
végleges lemondást.

Egyházkerület elnöksége ezekután
egyenként igazgatótanács elé terjeszti
igazolás végett beérkezett bevallási ivateket.

Igazgatótanács igazolja a bihari, érmelléki, nagybányai, nagykárolyi és nagy-szalontai egyházmegye tanácsa által felterjesztett bevallási ivateket. Megbizzza egyházköri lelkészi főjegyzőt a bevallási ivatek 3-ik rovatának kitöltésével és a vonatkozó záradéknak a püspöki hivatal pecsétjével és sajátkezű aláírásával való elátására. Ennek megtörténte után igazgatótanács elrendeli a bevallási ivateknek a konventhez való azonnali felterjesztését.

Igazgatótanács visszaküldeni rendeli a gencsi bevallási ivet a nagykárolyi egyházmegye esperesi hivatalához, miután arról az egyházmegyei tanács igazolása hiányzik és ugyanakkor legsürgösebb intézkedésre utasítja.

Nyomatékosan felhívja igazgatótanács a nagykárolyi egyházmegye esperesi hivatalát arra is, hogy a királydaróci lelkipásztori állás bevallási ivét haladéktalanul terjessze fel, ha pedig az legkésőbb ez évi március hó 25-ik napjáig nem történe meg, úgy elrendeli az érdekelt lelkész terhére való helyszini kiszállást.

Tudomásul veszi igazgatótanács, hogy a nagybányai egyházmegye kebelébe tartozó halmi--nagyarnai, turterebesi és pusztadaróci díjlevelek másolata nem csatoltattak a bevallási ivatekhez. miután azok felfedezhetők nem voltak, de ugyanakkor elrendeli, hogy azok a tiszántúli egyházköri levéltárából emeltessenek ki és a másolatok azoknak alapján a leg-rövidebb időn belül terjesszessenek fel a konventhez.

Tudomásul szolgál.

27. szám. Olvastatott az egyházköri Igazgatótanács 1941 március 17-iki ülésének jegyzőkönyvéből

a 4-ik szám, amely foglalkozik a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter ur által a visszacsatolt Keleti és Erdélyi terület nem állami iskoláinak fenntartásával kapcsolatos 54.081—1941. sz. bizalmas rendeletével, amely rendelet alapján az Igazgatótanács úgy a középiskoláknál, mint a népiskoláknál működő tanerők ideiglenes díjlevelének sürgős kiállítását elrendelte.

Tudomásul szolgál.

28. szám. Olvastatott az egyházkerület Igazgatótanácsa 1941 március 17-én, Nagyváradon tartott ülésének jegyzőkönyvéből az 5. szám.

A bihari egyházmegye esperese beterjeszti az egyházmegyei Tanács 5—1941. sz. határozatából kifolyólag a mácsapusztai református hiveknek anyaegyházzá szervezkedésére vonatkozó kérésöket. A mácsapusztai reformátusok az egyházmegyei Tanács fenti határozata alapján 1941 március 13-án ez egyházmegye küldötteinek elnöklete alatt tartott közgyűlésükön — támaszkodva a katonai parancsnokság rendelkezésére, mely a Mácsapusztán letelepített 102 református családból álló, mintegy 600 lelket számláló református gyülekezetnek ideiglenesen birtokába adta az 1 hold és 800 négyszögöl területű beltelket a templommal a 100 hrsz. házat és az 1969—20. hrszi. számú 22 kat. hold mezőgazdasági ingatlant a mácsapusztai református lelkész fizetésére és végül a 144. számú házastelket és az 1977/72. hrsz. 18 kat. hold mezőgazdasági ingatlant az egyház fenntartására — törvényszerű határozattal kimondták, hogy 1. kívánják a szórvány-gyülekezetnek anyaegyházzá alakítását, 2. megválasztották a gondnokot és a presbitériumot, 3. megállapították az adókulcsot, 4. a lelkészi díjlevelet, 5. a kántori díjlevelet.

Az egyházkerületi Igazgatótanács a felterjesztett iratokból örömmel veszi tudomásul, hogy a katonai parancsnokság megértő intézkedései alapján Mácsapusztán 102 családdal, mintegy 600 lelket számláló református gyülekezet alakult s

a bihari egyházmegye által elrendelt előkészítő intézkedések megtörténte a mácsapusztai református gyülekezet törvényszerű közgyűlése szabályszerűen hozott határozatban kimondotta anyaegyházzá alakulását, megválasztotta a gondnokot s a presbitériumot, megalkotta az adókulcsot és kántori díjlevelet,

megállapítja, hogy a bihari egyházmegye közgyűlése a mácsai református gyülekezet határozatait az idő rövidsége miatt nem vizsgálhatta felül,

a tárgyat azonban úgy nemzeti, mint egyházi szempontból annyira fontosnak tekinti, hogy addig is, míg az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlés e kérdésekben végső határozatát meghozhatná, Püspök urat felhatalmazza, hogy lépéseket tegyen a földművelésügyi Miniszter urnál, hogy a katonai parancsnokság által a mácsapusztai református egyháznak ideiglenesen átadott ingatlanok véglegesen az egyház tulajdonába bocsájtassanak, a vallás- és közoktatásügyi Miniszter urnál pedig járjon közbe, hogy a mácsapusztai 600 lelkes református gyülekezet gondozását ellátó lelkész részére államsegély folyósíttassék,

a bihari egyházmegyét utasítja, hogy a mácsai ref. gyülekezet határozatait legközelebbi közgyűlésében tárgyalja le.

Tudomásul szolgál.

29. szám. A bihari egyházmegye közgyűlése elhatározta, hogy az egyházmegyei tanácsbírók számát 10—10-re, az érmelléki egyházmegye közgyűlése pedig elhatározta, hogy az egyházmegyei tanácsbírók számát 7—7-re emeli fel.

Közgyűlésünk hozzájárul, hogy a lelkészi és világi tanácsbírók száma a

bihari egyházmegyében 10—10-re, az érmelléki egyházmegyében 7—7-re emel-
tessék.

30. szám. Tárgyaltatott a nyugdíjintézeti végrehajtó bizottság által közgyűlés elé terjesztett egyházkerületi nyugdíj-, özvegy- és árvagyámintézet 1940. évi december hó 31-én lezárt és a számvizsgáló bizottság által is felülvizsgált számadás.

1. Egyházkerületi közgyűlésünk a számvizsgáló bizottság jelentéséből megnyugvással állapítja meg, hogy a nyugdíjintézet 1940. évi zárszámadása rendben találtatott és hogy az ügykezelés is megfelelő gondossággal történt. Erre való tekintettel közgyűlésünk a zárszámadást maga részéről is tudomásul veszi, azt jóváhagyja és a pénztárnoknak a felmentvényt a szokásos fenntartással megadja.

2. Tudomásul veszi továbbá közgyűlésünk, hogy a nyugdíjintézet 1940. évi december hó 31-én 373.224 Pengő 56 fillér tőkével rendelkezett, figyelmen kívül hagyván a különböző címen nyilvántartott 23.986 Pengő 30 fillér hátralékot.

3. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a Romániában visszamaradt nyugdíjintézeti tagokkal szemben fennálló tagdíj, fenntartói és belépési járulék, továbbá kölcsön címen nyilvántartott követelések, majd a végleges elszámolás megejtése alkalmával vétetnek figyelembe.

4. Tudomásul veszi közgyűlésünk, hogy a nyugdíjintézet által kihelyezett összes kölcsönök még ez év június havában felmondattak a felszámolásra való tekintettel és hogy a még vissza nem

fizetett kölcsönök beszedése folyamatban van. Minthogy pedig a különböző címen fennálló kintlevőségek a nyugdíjintézeti vagyonnak kiegészítő részét képezik, így közgyűlésünk kimondja, hogy ezek a kintlevőségek az érdekeltek által kifizetendők, illetve behajtandók.

31. szám. Végrehajtó-bizottság részletesen tájékoztatja egyházkerületi közgyűlésünket a nyugdíjintézet folyamatban levő felszámolásáról.

1. Közgyűlésünk az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézet által kért tőkehozzájárulás tárgyában hozott végrehajtó bizottsági határozatot tudomásul veszi és ezuton kéri az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézet intéző bizottságát arra, hogy a már ismertetett indokok alapján fogadja el a felajánlott 150.000 Pengő tőkehozzájárulási összeget már csak azért is, hogy ez által megkönnyíthető legyen a nyugdíjintézet további kötelezettségeinek teljesítése. Ugyanakkor közgyűlésünk kéri az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézet intéző bizottságát arra is, hogy a már előzetesen folytatott tárgyalások és kilátásba helyezett jóindulatu támogatás alapján egyezzenek bele, hogy a visszatért egyházközségekkel és lelkészekkel szemben fennálló nyugdíjintézeti kölcsönök és tagdíjkövetelések, — amennyiben azok időközben a rendelkezésre álló rövid idő alatt beszédhetők nem lennének, úgy betudassanak a 150.000 pengős tőkehozzájárulási összegbe már csak ezért is, mert közgyűlésünk tudatában van annak, hogy az Országos Református Lelkészi Nyugdíjintézetnek és a Konventi Hivatalnak módjában áll egy-

részt az államsegély, másrészt pedig az adósegély szétesztása alkalmával mindazokat a kintlevőségeket beszédni, amelyek még fennállanak.

2. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a Nyugdíjintézet tulajdonát képezett Sall Ferenc-utca 8. szám alatt ingatlan eladatott 62.500 pengős vételi áron. Ugyanakkor kimondja, hogy a Nyugdíjintézet tulajdonát képező Kossuth-utca 3. szám alatti ingatlan értékesítésével a felszámoló-bizottságot megbizsa és felhivja, hogy annak érdekében mindent kövessen el, már csak azért is, hogy ezáltal a nyugdíjintézetre háramló fizetési kötelezettségeknek mielőbb eleget tehessen.

3. Végül a még szolgálatban álló és életfogytiglan megválasztott, nyugdíjogosultsággal rendelkező püspöki hivatali tisztviselők további sorsának rendezésével közgyűlésünk a felszámoló-bizottságot ruházza fel.

32. szám. Tárgyaltatott a végrehajtóbizottság előterjesztése a tanár és tanító jellegű nyugdíjintézeti tagok által befizetett tagdíjvisszatérítésére vonatkozólag.

1. Egyházkerületi közgyűlésünk kimondja, hogy a nyugdíjintézet kötelékébe tartozott tanár és tanító jellegű tagok részére visszatéríti mindazokat a tagdíjakat, amelyeket az érdekeltek az 1939. évi május hó 30-ik napján alkotott és jóváhagyott nyugdíjintézeti alapszabály rendelkezése szerint egyénileg készpénzben befizettek.

2. Közgyűlésünk elrendeli, hogy az érdekelt egyházközségeknek a tanár és tanító állások után előírt és befizetett fenntartói járulékösszeg is fizettségük

vissza a viselt kockázat figyelembevételével. Ha valamelyik egyházközségnek rendezésre váró tartozása lenne, úgy a visszafizetés alkalmával az vétessék figyelembe, és tétessék elszámolásba.

33. szám. Pénzügyi bizottság közgyűlés elé terjeszti tudomásvétel és jóváhagyás végett a számvizsgáló bizottság által is felülvizsgált közigazgatási pénztár 1940. évi december hó 31-ikén lezárt számadását.

1. Közgyűlésünk a pénzügyi bizottság javaslata alapján a számvizsgáló bizottság által is felülvizsgált közigazgatási pénztár 1940. évi december hó 31-ikén lezárt számadását, amely magában foglalja az egyházkerület által kezelt alapok, nyilvántartási számlák, hivatalos kiadványok, u. m. a vallástani kézikönyvek, kis és nagybetűs zsoltár, ABC, Árvaházi képesnaptár, Hivatalos lap, iratterjesztés, iskolai és közigazgatási nyomtatványok és végül magának a közigazgatással járó pénztárnak számadását is, — tudomásul veszi, azt jóváhagyja és az egyházkerületi pénztárnoknak a felmentést a szokásos fenntartással megadja.

2. Közgyűlésünk tudomásul veszi, hogy a Romániában visszamaradt egyházközségek és lelkészi hivatalok tartozásai külön tartatnak nyilván, és hogy ezek a követelések majd a felszámolás rendjén nyernek végleges rendezést.

3. A hátralékok beszédésére vonatkozólag közgyűlésünk elhatározza, hogy a még rendelkezésre álló idő alatt annak érdekében mindent elkövet, de ha mégis maradnának beszédetlen kintlevőségek, úgy közgyűlésünk felhatalmazza a felszámoló bizottságot, hogy e tárgyban a Konvent által hozott határozatnak meg-

felelően járjon el, amely kimondja, hogy az egyházközségek terhén nyilvántartott kintlevőségek tartozásként a jogutód egyházkerület által továbbra is figyelembe veendő, azoknak beszédése szorgalmazandó, szükség esetén végrehajtandó.

34. szám. Pénzügyi bizottság szükségesnek tartja, hogy egyházkerületi közigazgatásunk részére a felszámolás ideje alatt is költségvetés álljon rendelkezésre.

Egyházkerületi közgyűlésünk a 29—1940. számú határozatával kiküldött felszámoló bizottságot felruházza azzal, hogy az egyházkerület összes anyagi ügyeinek végleges felszámolását mint felszámoló bizottság végezze el, amely felszámoló bizottságnak az elnöksége az egyházkerület jelenlegi elnöksége.

Ugyanakkor kimondja egyházkerületi közgyűlésünk, hogy a felszámoló bizottság elnöksége gondoskodjék azon tisztviselők közreműködésének igénybevételeéről, akiknek munkájára a felszámolás ideje alatt szükség van. A költségek fedezésére pedig megbizsa az Elnökséget, hogy a rendelkezésre álló anyagi forrásokban keressen fedezetet.

35. szám. Pénzügyi bizottság javasolja egyházkerületi közgyűlésünknek, hogy az egyházkerületnek életfogytiglan megválasztott és nyugdíjjogosultsággal rendelkező tisztviselőinek ügyét szerzett jogainak szem előtt tartásával a felszámoló bizottság rendezze véglegesen.

Egyházkerületi közgyűlésünk felhatalmazza a felszámoló bizottságot arra, hogy a még szolgálatban álló egyházkerületi tisztviselők ügyét szerzett jogainak figyelembevétele mellett mielőbb

véglegesen rendezze, és ha a szükség úgy kívánja, érdekükben a legilletéke-
sebb helyen is járjon el, hogy további
sorsuk és jövőjük biztosítva legyen.

36. szám. Pénzügyi bizottság jelenti, hogy a fel-
számolóbizottság a »Református Jövő« egyházkerüle-
tünk családi néplapját 1941. évi szeptember hó 11-ik
napjával beszüntette.

Egyházkerületi közgyűlésünk nagy
sajnálattal veszi tudomásul, hogy a ro-
mán uralom alatt 8 éven át megjelente-
tett »Református Jövő«-t, ezt a sok jó
szolgálatot tett, vallásos szellemű családi
néplapot felszámolóbizottság kénytelen
volt megszüntetni a változott viszonyok
következtében. Közgyűlésünk ez uton
mond mindazoknak köszönetet, akik en-
nek a lapnak szellemi és anyagi irányítói,
támogatói és fenntartói voltak első perc-
től, annak megszűnéséig.

37. szám. Pénzügybizottság jelenti, hogy a fel-
számolóbizottság kénytelen volt véglegesen megszü-
ntetni a »Református Gyermekkönyvtár« további kiada-
tását.

Egyházkerületi közgyűlésünk tuda-
másul veszi a Református Gyermek-
könyvtár« címen megjelentetett gyermek-
ujság beszüntetését, miután egyházkerü-
letünk visszacsatolása azt szükségessé
tette. Közgyűlésünk a jövőt illetőleg az
«Örömhír» című gyermekujságot ajánlja
gyülekezeteinknek figyelmébe. Végül köz-
gyűlésünk ezuton fejezi köszönetét mind-
azoknak, akik a »Gyermekkönyvtár« fele-
lősségteljes szerkesztői és kiadói mun-
kálatait a megjelenés ideje alatt olyan
nagy odaadással és lelkiismerettel vé-
gezték.

38. szám. Pénzügyi bizottság jelenti közgyűlésünknek, hogy a még raktáron lévő zsoltár, ABC, irat-terjesztési és közigazgatási nyomtatványokat nagyobb árengedmény mellett felajánlotta megvételre a Tiszántúli Református egyházkerület nyomdavállalatának.

Egyházkerületi közgyűlésünk tudomásul veszi pénzügyi bizottságnak ama bejelentését, amelyszerint a raktáron lévő kiadványok megfelelő árengedménnyel átvétel céljából felajánlottak Debrecen város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Nyomdavállalatának.

Közgyűlésünk tudomásul veszi azt is, hogy az esetben, ha a nyomdavállalattal valamilyen ok miatt nem sikerülne a megegyezés, úgy megfelelő árengedménnyel, különösen a zsoltárkészletet kínálja fel megvétel céljából egyházközsegeinknek, de ugyanakkor gondoskodjék arról is a felszámolóbizottság útján, hogy szórványaink részére 500 pengő erejéig ajándékba adassék át a nagybetűs zsoltár és ezt az összeget a közalapi pénztár térítse meg a zsoltárkiadási számlának.

39. szám. Tárgyaltatott az ABC szerzői díjának kiszolgáltatása a szerző jogutódjával fennálló megállapodás alapján.

Egyházkerületi közgyűlésünk az ABC szerzői díjának végleges rendezésével a felszámoló bizottságot bizza meg.

40. szám. Pénzügyi bizottság jelenti, hogy az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat a belépett tagok után az ügyrend értelmében 1047 pengő 67 fillért utalt át a püspöki hivatal címére.

Közgyűlésünk köszönettel veszi tudomásul az Országos Jóléti és Gazdasági

Társulat debreceni irodája által átutalt 1047 pengő 67 fillér részese­dést, amely összeget, mint előre nem látott bevéte­l, a közigazgatási pénztár javára utaltatja be.

41. szám. Tárgyaltatott a pénzügyi bizottság javas­lata alapján a püspöki hivatal berendezési tárgyainak értékesítése.

Egyházkerületi közgyűlésünk felha­lalmazza a felszámolóbizottságot azzal, hogy a püspöki hivatal berendezési tár­gyait, — amelyek máskülönben leltárba foglaltattak — a hivatal működésének teljes beszüntetése után értékesitse a közigazgatási pénztár javára.

42. szám. Pénzügyi bizottság bejelenti, hogy a Tiszántuli Református Egyházkerület elnöksége haj­landó a még érvényben lévő Fonciere biztosító társa­­sággal kötött szerződést annak lejártáig, vagyis 1944. december hó 31-ig fenntartani, miután az előnyös.

Egyházkerületi közgyűlésünk a Ti­szántuli Egyházkerület elnökségével elő­zetesen folytatott tárgyalás alapján ki­mondja, hogy a Fonciere biztosító társa­­sággal kötött szerződést a Tiszántuli Református Egyházkerület elnökségének nyilatkozata alapján, annak lejártáig ér­vényben tartja. Erről közgyűlésünk az egyházközségeket, illetve a lelkészi hiva­talokat püspöki körlevél alapján értesíti, de egyuttal felhívja a presbitériumok figyelmét arra is, hogy azokban az ese­tekben, ha az egyházközségi ingatlanok nem lennének tüzkár ellen kellőképen biztosítva, úgy pótbiztosításaikat hala­déktalanul adják fel a Fonciere biztosító társaságnak.

43. szám. A közalap szórványmissziói bizottság jelenti, hogy a közalap 1940. évi számadását az egyházkerületi számvevő munkálata alapján megvizsgálta.

Befolyt

a) járulék címen a hazatért em.-ből	3705·91 P.	
b) „ „ visszamaradt „	287·61 „	3993·52 P
Kamat címen		2052— P
a) perselypénz a hazatért em.-ből	114·61 „	
b) „ „ a visszamaradt „	32·33 „	146·94 „
adományokból		299·80 „
betét kamatból		131·76 „
	Befolyt összesen:	4592·54 P
Kiadatott a költségvetési segélyekre		1909·36 P
	Maradvány:	2683·18 P
Egyenleg: Tőke maradvány 1940 január 1-én		6963·33 P
Bevétel 1940 folyamán		4592·54 „
	Összesen:	11555·87 „
Kiadás 1940-ben		1909·35 „
Maradvány 1940-ben XII. 31.		9646·51 P

A számadást az egyházkerületi számvevő pengő értékre írta át. A számadásból a Romániában visszamaradt egyházmegyék számadása teljesen, a nagyszalontai egyházmegyének számadása pedig a nagyszalontai egyházközség kivételével hiányzik. Befizetések ugyan ezekből az egyházmegyékből is érkeztek s a számadás ezeket a befizetéseket »visszamaradt egyházmegyék« címen tünteti fel.

A maradványt a következő ki nem fizetett 1940. évi missziói segélyek terhelik: Bégamonostor 133·331 pengő, Karánsebes 111·13 P, Nagylak 333·33 P, Orsova 66·66 P, Valkány 200 P, Nagyvárad-őssi 200 P, Nagybocksó 66·66 P, Borosjenő 44·66 P, Borossebes 22·26 P, Csermő 50 P, Erdőhegy-kisjenő 33·33 P, Szinte 100 P, Magyarcséke 66·66 P, Tenkeszéplak-Kisháza 88·90 P. Összesen: 1513·90 pengő. A számadást a bizottság jóváhagyta és a számadó pénztárosnak a felmentvényt a szokásos fenntartásokkal megadta, az em. számadásokat a megerősítő záradékkal ellátta.

Tudomásul szolgál.

44. szám. A közalap szórványmissziói bizottság jelenti, hogy az 1941. év folyamán beszolgáltatandó közalapi összegeket a következőkben írta elő:

Egyházmegye	Hátralék	H. kamat	1941. é. előírás	Összesen
Bihari	713·68	35·69	1453·37	2202·74
Érmelléki	1036·43	51·56	1326·33	2414·32
Nagybányai	254·24	17·69	1337·01	1708·94
Nagykárolyi	661·36	33·06	510·12	1204·54
Nagyszalonta város	—	—	372·66	372·66
Összesen:	2765·71	138·00	4999·49	7903·20

A bizottság felhívta az egyházmegyéket, hogy 1941. évi közalapi számadásaikat december 1-én feltétlenül lezárják s a lezárt és megvizsgált számadásokat december 15-ig a püspöki hivatalba felterjesszék, hogy az egyházkerület közalap szórványmissziói bizottsága az 1941. évi számadást december hó 31-ikére elkészítse.

Tudomásul szolgál.

45. szám. A közalap szórványmissziói bizottság jelenti, hogy a közalap 1941. évi költségvetését a következő képpen állapította meg:

F e d e z e t :

Egyházmegyék járulék hátralékából	2765·71 P.	
„ kamatból	138— P.	2903·71 P.
„ 1941. évi kivetése		4999·49 P.
tőke kamat		190— P.
persely pénz		200— P.
	Összesen:	8203·20 P.

S z ü k s é g l e t :

Segélyekre :

Bihari egyházmegye :

Mácsa puszta	400— P.
Nagytótfalu	400— P.
Nagyvárad-Össi	400— P.
Szöllös-fürdők	400— P.
Pusztajlaknak Derna-Tatarosért	200— P.
Rév	200— P.
Váradles	100— P.

Érmelléki egyházmegye:

Érábrány	200— P.
Érselénd	200— P.

Nagybányai egyházmegye:

Avasujvárosnak	200— P.
Apahegynek	200— P.
Nagybányának	200— P.
Nagybocskónak (templom javításra)	500— P.
Nagytarnának	200— P.
Esperes útján szórványoknak	300— P.

Nagykárolyi egyházmegye:

Berecsomaköz	200— P.	
Az 1911. évről elmaradt segélyekre	1513·93 P.	
Az egyházkerületi elnökség útján szegény egyh. segélyére . .	2389·28 P.	8203·21 P.

Tudomásul szolgál.

46. szám. Egyházkerületünk a közalapszórvány-misszió bizottság jelentéséből arról értesül, hogy a közalapnak takarékpénztárban kezelt tőkéje 1940 december 31-én 9646 Pengő, ezenkívül a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 13.864—1941-II. számú rendeletével küldött egyházkerületünknek 9500 Pengő közalapi segélyt és így összesen mintegy 19.000 Pengő áll egyházkerületünk rendelkezésére, amely összeget a missziói egyházközségek és a szórványok segélyezésére felhasználhat.

Elhatározta tehát, hogy a jelen gyűlés tárgysorozatában csekély számú segélykérvény felett ez alkalommal érdemben nem dönt, ezeket a segélykérvényeket napirendről leveszi.

Megbizzza az espereseket, hogy hívják fel a segélyre jogosult gyülekezeteket, hogy kellőképpen (költségvetéssel) felszerelt kérvényeiket sürgősen nyújtásák be az esperesi hivatalba s a beérkezett kérvényeket az esperesek decem-

ber 25-ig terjesszék fel a püspöki hivatalba indokolt ajánló soraikkal.

A beérkező segélykérvények elbírálásával, a segélyek kiosztásával a felszámoló bizottságot bizza meg.

Az elnökséget felkéri, hogy az ügyet december 31-ig elintézni sziveskedjék.

47. szám. A szórványmissziói munkáról az egyházmegyék a következő jelentéseket terjesztették fel:

I. A bihari egyházmegye összesítő kimutatása a révi, tatarosdernai, váradlessi missziói lelkészek 1939—40. évi és a nagyvárad-ösii segédlelkész 1939. évi munkásságáról.

I. Révi missziói kör.

Gondozója Kulcsár Andor révi lelkész, a körhöz 22 szórvány tartozik, melyek a központtól 3—32 km. távolságra fekszenek. Ez idő szerint 12 szórványban laknak református magyarok 77 lélekszámmal 38 családban elhelyezkedve. Lelkész évente 10—12-szer szállott ki szórványaiba, működése csupán a hivek meglátogatására szorítkozott az ismert akadályok miatt. Évente minden családot meglátogatott, vallásos iratokat osztott szét közöttük, a közelben lakó hiveket a központban tartott istentiszteletek látogatására buzdította — nem eredménytelenül. 1 gyermeket keresztelt, 5 iskolaköteles gyermeket vallásoktatásban részesített. A kiszállás költségeit a kerülettől kapott 100 lei missziói segély fedezte.

II. Tataros-dernai missziói kör.

Gondozója Facsar Gyula pusztajlakai lelkész. A körhöz 11 szórvány tartozik, melyek a központtól 12—36 km. távolságra fekszenek. A legnépesebb szórványban Kövesegyházán havonta tartott istentiszteletet, a szokásos időben urvacsorát osztott, keresztelt, esketett, temetett, mintegy 18—20 növendéket vallásra és énekekre tanított kiszállásai alkalmával. Meglátogatta a szórványban lakó hiveket, vallásos iratokat osztott közöttük, eladott részükre naptárakat, zsoltárokat, imádságos könyveket, valláskönyveket, kátékat. Kiszállásai alkalmával tartott istentiszteleteken 1500—2000 lei perselyes adomány

gyűlt össze, amit a kövesegyházai épülőfélben lévő templom költségeire fordítottak. Lélekszámuk 285. Lelkész kiszállási költsége 1320 lei volt.

III. Váradlessi missziói kör.

Gondozója Hodor István, váradlessi lelkész, 6 szórvány tartozik a körhöz, melyek 10–29 km. távoiságra fekszenek a központtól. Négy népesebb szórványban 12–15 istentiszteletet tartott magánháznál. Keresztelt, esketett, temetett, több ízben a szórványba tartozó iskolásgyermeket vallásos oktatásban részesítette. Család látogatásai alkalmával vallásos iratokat osztogatott a hivek között. A református lelkek száma 131. Missziói segély 3000 lei.

IV. Nagyvárad-őssii missziói kör.

Gondozója Sarkady Pál s. lelkész. 7 szórvány tartozik a körhöz, melyben a ref. lelkek száma 105. A körgondozó s. lelkész hol Körösgyéresen, hol Körösszegen ünnep II. napján istentiszteletet tartott, urvacsorát osztott, családot látogatott a körben, sok ismert akadállyal és nehézséggel. Látogatásai során vallásos iratokat is osztogatott, a körből az 1940. évben semmi jelentés nem érkezett.

II. A nagybányai egyházmegye a missziói körök 1940. évi állapotáról, a missziói lelkészek munkásságáról adja a következő jelentést:

I. Avasujvárosi missziói kör.

Körlelkész: Széll György avasujvárosi lelkész, nyugalmazott esperes.

Működési köre kiterjed: Avasfelsőfalu fiókegyház, Ráksa, Rózsapallag, Kányaháza, Bikszád, Terep, Tartolo, Komorzán, Ujfalu, Lekence, Bujánháza és Mózesfalu szórványokra.

A szórványokban 299 a református hivek száma.

Az istentiszteletre hitfeleink Avasfelsőfalura járnak. Körlelkészhelyettese s. lelkész missziói útjában rendes istentiszteletet tartott 10 alkalommal, amelyen hitfeleink résztvettek 608-an. Urvacsorát osztott 3 ízben 75 résztvevőnek. Segédlelkész akadályoztatásakor a vasárnapi istentiszteleteket és a vallástanítást Monoky Sándor állami iskolai igazgató látta el saját jószántából, ki énekkart is szervezett.

A s. lelkész keresztelt 1 ízben, presbiteri gyűlést tartott egyszer, kiosztott 10 drb. árvaházi képesnapárt.

Kiszállási költsége: 40 P.

A fiókegyház vagyoni adatai: A beépített templom és telekhely 5370 P értékben. Tőkepénze névértékben 521·67 P. Kötvények hátralékos kamata, 282·76 P. Avasujvárosi betét 19·84 P. Hátralékos egyháziadó: 152·— P, Készpénzben: 307·80 P. Összesen: 12.835·68 P.

A hivek adománya: 520·46 P. Egy évi kivetett egyházi adó: 133·33 P. Az évi adóból befolyt: 98·33 P. Befizetetlen adóhátralék: 152·50 P.

Számadás szerint: Bevétel: 663·10 P. Kiadás: 355·30 P. Pénztári maradvány; 307·80 P.

Ingatlan vagyona értéke: 5333·33 P. Ingó vagyona értéke: 1283·56 P. Összes vagyona értéke: 6653·90 P.

II. Erdődi missziói kör.

Körlelkész: Magoss Árpád szatmárhegyi lelkész.

Működési köre kiterjed: Erdődleányegyházra, Madarász, Meddes, Sópuszta, Oláhgyűrűs és Szokond szórványokra.

Körlelkész missziói útjában istentiszteletet tartott 19-szer, keresztelt 5, temetett 3, urvacsorát osztott 14 alkalommal. Presbiteri gyűlést tartott 8-szor, adminisztrációs ügyeket intézett 11 esetben, meglátogatott 2 beteget, 4 családot, kiosztott 94 drb. különféle iratterjesztési művet. Kiszállási költsége: 10·33 P.

A leányegyház vagyoni adatai: Temploma, iskolája van. Földbirtoka 2 hold 6 □ öl. Alapítványa: 800 P. A hivek adománya: 60 P. Egy évi kivetett egyháziadó: 80 P. Az évi adóból befolyt 58·33 P.

Ingatlan vagyona értéke: 12.000 P. Ingó vagyona értéke: 2000 P. Összes vagyona értéke: 14.000 P.

III. Felsőbányai missziói kör.

Körlelkész: Spáczay Árpád felsőbányai lelkész.

Működési köre kiterjed: Kapnikbánya, Giródtótfalu, Szakállasdombó, Nyegrefalu, Bajfalu, Magyarkékes, Laczfalu, Kisbánya és Ujfalu szórványokra.

A szórványokban 44 a református hivek száma.

A körlelkész missziói útjában istentiszteletet tartott 2-szer,

amikor urvacsorát is osztott, meglátogatott 6 családot, kiosztott 22 iratterjesztési olvasmányt.

Kiszállási költsége: 23·33 P.

A gondozott szórvány vagyoni állása: A hivek adománya: 3·80. P.

Számadás szerint: Bevétel: 25·50 P. Kiadás: 23·33 P.
Pénztári maradvány: 2·16.

IV. Nagybányai missziói kör.

Körlelkész: Oláh Sándor nagybányai lelkész.

Működési köre kiterjed: Erdőszáda-Leányház, Alsófernezelyfiók, Borpatakfiók egyházak, Alsóujfalu, Farkasasszó, Feketefalu, Felsőfernezely, Láposhidegkut, Lénárdfal, Oláhtótfalu, Szamosujfalu, Tománya, Tökésbánya és Zazar szórványokra.

Erdőszáda leányegyházban 54 a református hivek száma.

Körlelkész missziói útjában istentiszteletet tartott 3-szor, mikor urvacsorát is osztott, konfirmált 1, temetett 1 izben, meglátogatott 3 családot. Az állami iskolákba járó ref. növendékek vallásoktatását 10-szeri kiszállással Ferenczy Irén nagybányai tanítónő látta el.

Az összesen 14-szeri kiszállás költsége 73·60 P., melyből gróf Dégenfeld Miksa 20 P., a nagybányai református egyházközség 50 P., körlelkész 3·60 P. fizetett ki. Kiosztott 40 drb. vallásos iratot 7 P. értékben a sajátjából, eladott 15 darab Árvaházi képes naptárt, 3 drb. énekes könyvet.

Alsófernezely fiókegyházban 108 a református hivek száma.

Körlelkész a missziói útjában istentiszteletet tartott 11-szer, keresztelt 3 szor, esketett 1, temetett 2, urvacsorát osztott 3 és presbiteri gyűlést tartott 1 alkalommal.

A vallás tanítást díjmentesen Ferenczy Irén nagybányai tanítónő látta el.

Az összesen 29 kiszállás költsége 153 P-t tett ki, melyből az alsófernezelyi egyház 72·33 P., a nagybányai anyaegyház 47·34 P., körlelkész 33·33 P-t adott. Kiosztott 40 drb. vallásos iratot 7 P. értékben, melyet sajátjából fedezett, eladott 10 drb. Árvaházi képes naptárt és 2 drb. zsoltárt.

Borpatak fiók-egyházban 246 a református hivek száma.

Körlelkész e missziói útjában istentiszteletet tartott 11-szer, keresztelt 7, temetett 1, konfirmált 1, urvacsorát osztott 4 alkalommal, meglátogatott 2 családot.

Az állami iskolában járó növendékeknek a vallásoktatást. 20 kiszállással Fábián György s. lelkész végezte.

A kiszállás összes költsége 187·66 P., melyből a fiókegyház 73·83 P., anyaegyház 79·18 P., körlelkész 32·67 P-t, fizetett ki. Kiosztott 25 drb. vallásos iratot, 4 drb. zsoltárt és 10 drb. Árvaházi képes naptárt.

V. Szamoskrassói missziói kör.

Körlelkész: Váradi József szamoskrassói lelkész.

Működési köre kiterjed: Alsóhomoród, Alsóhuta, Barlafalu, Borválaszut, Szoldobágy, Ivacsó, Középhomoród, Mogyorós, Pácafalu, Pappikó, Réztelek, Szamosborhid, Szamoslippó, Vörösmart, Szelistyhuta és Szikfalu szórványokra.

A szórványokban 56 a református hivek száma.

Körlelkész missziói útjában istentiszteletet tartott 3-szor, meglátogatott 8 családot, 2 beteget, kiosztott 4 drb. iratterjesztési művet.

VI. Szatmárgombási missziói kör.

Körlelkész: Boros Jenő szatmári lelkész, esperes.

A fiókegyházban a református hivek száma 101.

Körlelkész és helyettese missziói útjában istentiszteletet tartott 25 alkalommal, vallást és éneket tanított 20 órán, urvacsorát osztott 6-szor, presbiteri gyűlést tartott 2-szer, meglátogatott 15 családot, kiosztott 36 drb. iratterjesztési művet. Kiszállási költsége 54 P.

A gondozott szórvány vagyoni állása: tőkepénze: 312·40 pengő. Egy évi kivetett egyházi adó 568·76 kg. buza, az évi adóból befolyt 299 kg. buza. Befizetetlen adóhátralék 1261·76 kg. buza.

Számadás szerinti bevétel: 321·93 P. Kiadás: 28·66 P. Pénztári maradvány 293·27 P. Ingatlan vagyon értéke 4000 P. Összes vagyon értéke: 4000 P.

Az 1940. évi missziói segélyt a következőkben javasoljuk szétosztani:

A nagybányai missziói kör: 66·67 P., avasujvárosi: 40 P., gombási: 33·33 P., erdődi, felsőbányai, szamoskrassói 20—20 P.

Belmissziói előadó jelenti, hogy belmissziói jelentését az 1940. évről 44 egyház küldötte be.

A betérjesztett kimutatások szerint a nagybányai egyházmegyében van:

Vasárnapi iskola	35 egyházban	2309 növendékkel
Ifjúsági Ker. Egylet	20 „	608 taggal
Leányszövetség	18 „	523 „
Nőszövetség	32 „	1317 „
Férfiszövetség	13 „	386 „
Énekkar	23 „	
Irattejesztés	35 „	
Családlátogatás	35 „	
A vasárnapi iskolának könyvtára van		
4 gyülekezetben	. . . . .	228 kötetben
Az Ifj. Ker. Egyletnek könyvtára van		
4 gyülekezetben	. . . . .	1382 „
A Leányszövetségnek könyvtára van		
5 gyülekezetben	. . . . .	2389 „

Összesen : 4599 kötetben.

A vasárnapi iskolának vagyona van	4 gyül.-ben	2— P.
Az Ifj. Ker. Egyletnek	„ „ 7 „	855·77 P.
A Leányszövetségnek	„ „ 8 „	308·14 P.
A Nőszövetségnek	„ „ 20 „	777·94 P.
Az Énekkarnak	„ „ 13 „	4519·77 P.

Irattejesztésből befolyt . . . . . 3133·33 P.

Eladatott: teljes Biblia 55, Ujtestamentom 330, Énekeskönyv 519, Árvaházi Képes Naptár 2161 darab és Ref. Jövő 1162 példányban.

A családlátogatást illetően 35 lelkész meglátogatott 896 családot.

A missziói bizottság a missziói körök 1940. évi állapotáról, valamint a belmissziói jelentést elfogadja, a gombási missziói kört 1942 január 1-től Sárközujlakhoz csatolni javasolja s az utazási napló és táblás kimutatásokat az Egyházkerületi Közgyűlésre felterjeszti.

Egyházmegyei közgyűlés missziói bizottság jelentését és a gombási missziói körnek 1942 január 1-től Sárközujlakhoz való csatoló javaslatát elfogadja és határozati időre emeli.

III. Az érmelléki egyházmegye 17-D. 1941. számú határozatával minden megjegyzés nélkül küldi fel az érábrányi lelkész 1940. évi missziói munkájáról készített rovatos kimutatást.

IV. A nagykárolyi egyházmegye nem küldött missziói jelentést.

Közgyűlésünk az egyházmegyék jelentését jegyzőkönyvében közre adja, a missziói ügyekre vonatkozó határozatait más jegyzőkönyvi számok alatt hozza meg.

48. szám. A bihari egyházmegye 22—1941. számú határozatával megerősíti a váradszöllősi szórványnak fiókegyházzá való alakítását s határozatát jóváhagyás végett felterjeszti.

Közgyűlésünk egyetemes egyház-érdeknek tekinti ugyan, hogy a váradi szöllősi egyház kétszáz esztendő s sirjából feltámasztassék, azonban törvény szerint mellőzhetetlen lévén az érdekelt nagyváradi református anyaegyház presbitériumának meghallgatása, ennek következtében az iratokat azzal adja vissza a bihari egyházmegyének, hogy hívja fel a nagyváradi református egyházat ez ügyben határozathozatalra s a létesítendő fiókegyházzal az egyezés megkötésére és az egész kérdést az új egyházi törvények alapján bírálja el és úgy terjessze a felsőbb egyházi hatóság elé.

49. szám. A bihari egyházmegye felterjeszti 21—1941. számú határozatát, amelyben hozzájárul a mácsapusztai szórványnak anyaegyházzá alakításához. E tárgyban az egyházmegyei tanács 5—1941., az egyházkerületi igazgatótanács 5—1941. szám alatt határozott. Az egyházmegye határozata hivatkozik arra, hogy Püspök ur megtette a szükséges lépéseket a m. kir. földmivelési Miniszter urnál, hogy a katonai parancsnokság által a mácsapusztai reformátusoknak ideiglenesen át adott ingatlanok véglegesen az egyház tulajdonába bocsáttassanak s közben járt a m. kir. vallás- és közoktatási miniszter urnál is, hogy a mácsapusztai 600 lelkes református gyülekezet gondozását ellátó lelkész részére államsegélyt biztosítson.

Közgyűlésünk a felterjesztett iratokból nem tudja megállapítani, hogy a m. kir. földmívelési Miniszter véglegesen átadta és a mácsapusztai református gyülekezetnek azokat az ingatlanokat, amelyeket a katonai parancsnokság ideiglenesen adott át; de nem tudja megállapítani azt sem, hogy m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter ur biztosított-e államsegélyt az anyásítandó mácsapusztai református gyülekezet lelkipásztora részére; miután pedig az állami fizetékiegészítéssel létesítendő lelkipásztori állások szervezése, illetőleg az ilyen lelkipásztori állással bíró egyházközségek affiliciója csak az országos törvények, — 1898. évi IV. tc. 14. és köv. §-ai — korlátai között foglalhat helyet, az anyásításhoz egyházkerületünk úgy járul hozzá, hogy az egyházkerület elnökségét felhatalmazza, hogy amennyiben a földmívelésügyi és a vallás- közoktatásügyi minisztériummal folyamatban levő tárgyalások eredménye biztosítja a mácsapusztai ingatlanoknak a református egyház tulajdonába jutását és a leendő lelkipásztor részére az államsegély folyósítását, a további intézkedéseket az egyházi törvényeknek megfelelően megtegye.

50. szám. A magyarországi református egyház Egyetemes Konventjének a szórványokban és a tanyákon lakó református lelkek gondozását rendező 46—1941, 47—1941, 110—1941. sz. határozatának végrehajtása tárgyában kelt püspöki leiratra az egyházmegyék a következő jelentéseket tették:

1. A bihari egyházmegye 15—1941. sz. határozatával bemutatja a szórványokban végzett munkáról készített kimutatást; a 24—1941. számú határozatával pedig a váradlessi anyaegyház szórványai közül töb-

beket az anyásítandó mácsa-pusztai lelkészséghez osztja be s e határozatának megerősítését kéri;

2. Az érmelléki egyházmegye 17—1941 e) számú határozatával felterjeszteni kívánja a tanyákon lakó reformátusok összesítő kimutatását, de a kimutatás hiányzik a határozat mellől;

3. A nagybányai egyházmegye a szórványok kimutatását a rendes missziói jelentéshez kapcsolja és 8—1941. számú határozatában kéri, hogy Gombás 1942 január 1-től Sárközüjlakhoz csatoltassék;

4. A nagykárolyi egyházmegye 12—1941 A) sz. határozatában foglalja össze jelentését a szórványok gondozásáról; 12—1941 D) sz. határozatában megállapítja, hogy területén a községek sűrűsége következtében tanyavilág nincs; 27—1941. számú határozatában pedig kimondja, hogy a szórványokat az 1913-iki állapot figyelembevételével osztja be.

Közgyűlésünk az egyházmegyék felterjesztéseit megvizsgálva, kimondja, hogy

1. a bihari egyházmegye által Váradlesztől Mácsapusztához csatolni javasolt szórványok beosztása felett akkor hozható határozat, ha Mácsa-pusztá anyásítása megtörténik.

2. Az érmelléki egyházmegyét felhívja, hogy a szórványokra, tanyákra vonatkozó kimutatását a felterjesztett határozatához pótlólag küldje be.

3. Nagybányai egyházmegye felterjesztésére hozzájárul, hogy Gombás 1942 január 1-től Sárközüjlakhoz csatoltassék.

4. A nagykárolyi egyházmegye felterjesztése alapján hozzájárul, hogy a szórványok beosztásánál az 1913-ik évi állapot állíttassék helyre.

5. Végül kimondja 20 esztendő tapasztalatára hivatkozva, hogy a szórványok gondozását az egyház kezében látja a legjobb helyen; szükségesnek tartja azonban, hogy ezen gondozás

intenzívebbé tétele végett minél több missziói egyházközséget szervezzen az egyetemes egyház és minél több missziói munkást állítson be; — hogy pedig az egyetemes magyar református egyház ezt megcselekedhesse, kéri a magyarországi református egyház egyetemes konventjét, hogy a szórványokban és tanyákon lakó hiveink lelki gondozására az államtól minél nagyobb anyagi támogatást eszközöljön ki.

51. szám. Közgyűlésünk 43—1939. sz. határozatával utasította Bere és Csomaköz egyházakat, hogy az E. T. I. t.-c. 12. §-ának betartása mellett szabályszerű egyezséget kössenek. A nagykárolyi egyházmegye 19—1941. számú határozatában kimondja, hogy a főhatalomváltozással Bere és Csomaköz társítása elvesztette időszerűségét és Csomaköz ismét önálló egyházközség lehet. Mint missziói egyház folytathatja feladatát. Bere és Csomaköz egyházközségek egyházkerületileg jóvá nem hagyott társítását felbontja, Csomaközt önálló missziói egyházközséggé nyilvánítja, kéri ennek jóváhagyását a királyhágómelléki egyházkerülettől, egyben kéri a tiszántuli egyházkerület püspökét, hogy 1942 határidővel Csomaközre missziói lelkészt nevezzen ki. A szótöbbséggel hozott határozat ellen a csomaközi egyházközség fellebbezett.

A királyhágómelléki egyházkerület közgyűlése a nagykárolyi egyházmegye 19—1941. sz. határozatát nem erősíti meg, hanem az ellene benyújtott fellebbezéssel együtt az egyházmegyének visszaadja azzal, hogy

1. állapítsa meg, van-e Csomaköznek használható temploma, lakható lelkészi lakása és ha nincs, a költségvetés becsatolásával állapítsa meg, hogy az egyházi épületeket milyen áldozattal lehet használhatóvá tenni;

2. Csomaközön és a hozzá beosztható szórványokban lakó református egyháztagokról készítsen pontos kimutatást a családfők névszerinti felsorolásával, tüntesse fel a családtagok számát, az adófizetésre kötelezhetők vagyoni erejét, az általuk vállalt egyházi terheket; készítse el az egyházközség normál költségvetését; megállapítván azt is, hogy az egyházközség mennyivel járulhat egy missziói lelkész javadalmához;

3. mindezek gondos mérlegelése után tegyen javaslatot arra nézve is, hogy mily mérvű államsegélyre, vagy közalapi missziói segélyre volna szüksége Csomaköznek;

4. Csomaköz missziói egyházzá minősítését az új egyházi törvények alapján bírálja el.

52. szám. A nagykárolyi egyházmegye 26—1941. számú határozatával kimondotta, hogy szükségét látja, hogy Szentjános vitézi telep fiókegyházzá szerveztessék és felkérte az esperest a szükséges intézkedések megtételére.

Tudomásul szolgál.

53. szám. Az érmelléki egyházmegye 20—1941. b) számú határozatával a piskolti egyházközséget 20.000 pengő közalapi tőkekamat segélyre ajánlja,

egyházkerületi közgyűlésünk hozzájárul ahhoz, hogy folyamodó piskolti egyházközség 20.000 pengő kölcsönt vegyen fel a közalaptól és tőkekamat segélyre ajánlja, mivel a nagyon szegény egyház csak így képes felépíteni lelkészi lakását.

54. szám. Az érmelléki egyházmegye 18—1941. Kgy. számú határozatával teljesítette és jóváhagyásra

egyházkerületi közgyűlésünkhöz felterjeszti dr. Benedek Imre nagyváradlakosnak lelkeszjellege megtartásáért beadott kérelmét. Kérelmező saját állítása szerint a nagyváradlakos ügyvédi kamara tagja és legutóbb székelyhidi segédlelkész volt, de ezeket az E. T. II. t.-c. 7. §-ában előírt módon nem igazolja.

Egyházkerületi közgyűlésünk az ér-melléki egyházmegye határozatát jóvá nem hagyja, hanem utasítja folyamodót, hogy kérelmét az E. T. II. t.-c. 7. §-ában előírt módon felszerelve terjessze elő.

55. szám. Az Egyetemes Konvent 109—1941. sz. határozatában a konfirmáció reformjával foglalkozik s ennek keresztülvitelére kéri az egyházkerületek véleményét kibocsátandó kérdőívekre adott feleletek és beszolgáltatandó adatok alapján, kéri annak megvizsgálását, hogy miként volna az iskolai vallásitanítás és a konfirmáció mélyebb összefüggésbe hozható. Főt. Püspök ur e kérdés tárgyalására megküldte az egyházmegyéknek.

Közgyűlésünk az egyházmegyék véleménye alapján is a konfirmáció reformját a konventi határozatban jelzett módon a maga részéről is a sürgős teendők közé sorozza és annak mielőbbi munkába vételét kéri és várja.

56. szám. Az Egyetemes Konvent 117—1941. sz. határozatában a szeretetmunka egyházi megszervezésének, végzésének módszerével foglalkozva, arra kéri egyházkerületi közgyűlésünket, hogy kebelbeli egyházmegyék meghallgatása után, a határozatban foglalt javaslatokra véleményét nyilvánítsa.

Egyházkerületi közgyűlésünk az egyházmegyékről felterjesztett hozzászólások alapján a következőkben adja véleményét e tárgyban: szükségesnek tartja a sze-

retetintézmények egyházhatósági ellenőrzését, anyagi alapjuk megvizsgálását, felelős vezetőjük egyházi képesítését, munkakörük megállapítását, ugyszintén az új intézmény létesítésének egyházhatósági engedélyhez kötését és a konvent ellenőrzését, hogy az intézmények egyházi missziót szolgálnak-e?

57. szám. A Bihari Egyházmegye 49—1941. kgy. sz. határozatában kimondta, hogy egyházkerületünk hivatalos lapjának: a »Reformátusok Lapja« tulajdonjogát kikéri közgyűlésünktől és azt 1942. évi január hó 1-től kezdődőleg az egyházmegye hivatalos közlönyeként jelenti meg.

Egyházkerületi közgyűlésünk, miután jövő év január 1-től összes szerveivel, intézményeivel megszűnik, hivatalos lapra tovább szüksége nem lesz, készséggel bocsátja azt 1942. január 1-től a bihari egyházmegye tulajdonába, minden ellenszolgáltatás nélkül. Kimondja azért közgyűlésünk, hogy a »Reformátusok Lapja« számadása f. év végével teljesen lezárandó, aktívái és passzívái egyházkerületünk jogutódának, a Tiszántuli Egyházkerületnek számolandók át és az új lap-tulajdonos bihari egyházmegye a lap tulajdonjogán kívül semmi egyebet nem kaphat és a jövőben is semmi visszszámolásnak helye nem lehet. Az átadásra az egyházkerületi szanáló bizottságot küldi ki az egyházkerületünk részéről.

58. szám. A bihari egyházmegye 45. és 46—1941. kgy. számú határozatában jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti a biharpüspöki egyházközség III. és V. számú állásának díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az E. T. rendelkezéseinek betartásával kiállított díjlevelet megerősíti és törvényszerű záradékolását elrendeli.

59. szám. A nagybányai egyházmegye 43—1939. kgy. számú határozatában jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti a nagybányai egyházközség III. számú tanítói állásának díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az E. T. rendelkezéseinek betartásával kiállított díjlevelet megerősíti és törvényszerű záradékolását elrendeli.

60. szám. A nagybányai egyházmegye 11—1941. kgy. számú határozatával megerősítette és végső jóváhagyásra felterjeszti a nagybányai egyházközség IV. számú tanítói állásának újonnan szervezését és ennek díjlevelét.

Az E. T. teljes betartásával hozott határozatot egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is megerősíti és a díjlevelet is jóváhagyva, annak záradékolását elrendeli.

61. szám. A nagykárolyi egyházmegye 18—1941. kgy. számú határozatával megerősítette és végső jóváhagyásra felterjeszti a nagykárolyi egyházközség választatói-lelkészi állásának szervezését és ennek díjlevelét.

Az E. T. teljes betartásával hozott határozatot egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is megerősíti és a díjlevelet is jóváhagyva, annak záradékolását elrendeli.

62. szám. A nagykárolyi egyházmegye 32—1941. kgy. számú határozatában jóváhagyja és végső megerősítésre felterjeszti az irinyi egyházközség lelkészi állásának díjlevelét.

Egyházkerületi közgyűlésünk az E. T. rendelkezéseinek betartásával kiállított díjlevelet megerősíti és törvényszerű záradékolását elrendeli.

63. szám. A nagykárolyi egyházmegye 33—1941. kgy. számú határozatával megerősítette és végső jóváhagyásra felterjeszti a kismajtényi lelkészi állásának díjlevelét.

Az E. T. teljes betartásával hozott határozatot egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is megerősíti és a díjlevelet jóváhagyva, annak záradékolását elrendeli.

64. szám. A nagykárolyi egyházmegye 40—1941. számú határozatában megerősíti és végső jóváhagyásra felterjeszti az érendrédi egyházközség lelkészi díjlevél módosítást, mely szerint az egyházközség által 13 hold föld megmunkálása helyett ad ezután az egyház évi 67 pengőt és $4\frac{1}{2}$ kat. hold földet javadalmi földben.

Egyházkerületi közgyűlésünk a díjlevél módosítást a maga részéről nem erősíti meg és a módosított díjlevelet nem hagyja jóvá, mert a módosításban díjlevélcsönkítást lát.

65. szám. A nagybányai egyházmegye 31—1941. kgy. számú határozatával megerősítette és végső jóváhagyásra felterjeszti a máramarosszigeti egyházközség IV. számú tanítói állásának szervezését és ennek díjlevelét.

Az E. T. teljes betartásával hozott határozatot egyházkerületi közgyűlésünk a maga részéről is megerősíti és a díjlevelet is jóváhagyja, annak záradékolását elrendeli.

66. szám. Tárgyaltatott a biharpüspöki egyház, mint vevő és Cosma János, biharpüspöki lakos, mint eladó között a biharpüspöki 2484. sz. tkvi betétben foglalt beltelkes házra vonatkozó adás-vételi szerződés.

Az egyházkerületi közgyűlés az adás-vételi szerződést jóváhagyja és elrendeli annak megfelelő záradékolását.

67. szám. Tárgyaltatott az érmihályfalvai egyházközség, mint eladó, valamint M. Kovács Sándor és neje sz. Bodnár Ilona, Kópis Károly és neje sz. Király Anna, Kozák Lajosné sz. Dávid Juliánna, Vágó Ferenc és neje sz. Kiss Jolán érmihályfalvai lakosok, mint vevők között az érmihályfalvai 3924. sz. tkvi betétben foglalt 1 hold 910 öl területi gazdasági célokra alkalmatlan ingatlanra vonatkozó adás-vételi szerződések ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés tekintettel arra, hogy az egyházközség a megjelölt ingatlanokat, mint Kocsár Lajosné sz. Sziki Etelka hagyományának egy részét azért volt kénytelen eladni, hogy a nagy összegű hagyatéki illetekeket kifizethesse, a bemutatott adás-vételi szerződéseket elvben jóváhagyja és megbizza az elnökséget, hogy a bemutatott szerződések és vázrajz hiányosságainak pótlása után az adás-vételi szerződéseket jóváhagyási záradékkal ellássa. Megbizza az egyházmegyei ügyész urat, hogy szerződések és a vázrajz hiányainak pótlását ellenőrizze.

68. szám. Tárgyaltatott az érmihályfalvai egyházközség, mint ajándékozó és az ottani gazdakör, mint megajándékozott az érmihályfalvai 602. sz. tkvi betétben foglalt ingatlanra vonatkozó ajándékozási szerződés ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés tekintettel arra, hogy nincs szó egyházi vagyon elidegenítésről, hanem csak a román uralom alatti szinlelt adás-vételi szerződéssel megvett ingatlannak eredeti rendeltetése céljaira leendő visszabocsátásáról, a bemutatott ajándékozási szerződést elvben jóváhagyja és megbizva az elnökséget, hogy a szerződés hiányosságainak pótlása után azt megfelelő jóváhagyási záradékkal lássa el.

69. szám. Tárgyaltatott az ombódi egyházközségnek telekkönyvi elkülönítési ügye, aminek szüksége azért merült fel, hogy az ombódi 28. sz. tkvi betétben foglalt 279—1. hrzi sz. ingatlanra épített gazdaköri népház építési költségeire a Magyar Állam által kölcsönzött 2.000 pengő erejéig, a jelzálog az érintett ingatlanrésze bekebelezhető legyen és ne terhelje az egyházközség más vagyonát.

Az egyházkerületi közgyűlés a telekkönyvi elkülönítést jóváhagyja és elrendeli a bemutatott vázrajz szabályszerű záradékolását.

70. szám. Tárgyaltatott a nagybányai egyházközség, mint eladó és Prigya István és neje sz. Rusznák Juliánna, nagybányai lakosok, mint vevők között a nagybányai 2222. sz. tkvi betétben foglalt beltelkes házra vonatkozó adás-vételi szerződés ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés tekintettel arra, hogy az egyházközség a leírt ingatlant a rajta levő ház lakásra alkalmatlan volta miatt idegenítette el és a befolyt vételáron más ingatlant szerzett, a bemutatott adás-vételi szerződést jóváhagyja és elrendeli annak megfelelő záradékolását.

71. szám. Tárgyaltatott a nagybányai egyházközség mint vevő és Heidenhoffer Róza, nagybányai lakos, mint eladó között a n.-bányai 3524. sz. tkvi betétben foglalt ingatlanra vonatkozó adás-vételi szerződés ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott adás-vételi szerződést jóváhagyja és elrendeli annak megfelelő záradékolását.

72. szám. Tárgyaltatott a szatmárhegyi egyházközség, mint megajándékozott és az ottani Hangya szövetkezet, mint ajándékozók között a szatmárnémetii 5768. sz. tkvi betétben foglalt 10.813—2. hrzi szám 285 öl területi ingatlanok közművelődési ház felépítése céljából létrejött ajándékozási szerződés ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés a bemutatott ajándékozási szerződést a kikötött feltételekkel együtt jóváhagyja és elrendeli annak megfelelő záradékolását.

73. szám. Tárgyaltatott a csomaközi egyházközségnek a volt román megszállás alatt kisajátított ingatlanra vonatkozó kérvény ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés a kérvénynek illetékes helyre leendő felterjesztését rendeli el és a kérés teljesítését a maga részéről is pártolja.

74. szám. A nagyszalontai egyházközség ingatlanvételi szerződésének ügye elnöki elintézés nyervén.

a közgyűlés napirendjéről levétetett.

75. szám. Az érmihályfalvai egyházközség javára özv. Csiri Sándorné által tett alapítványnak az ügy elnöki elintézés nyervén,

a közgyűlés napirendjéről levétetett.

76. szám. Tárgyaltatott özv. Tóth Ferencné piskolti lakos által harmadik harang vételére tett 10.000 leus alapítvány ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés az alapítvány alapítólevelét jóváhagyja, elrendeli annak megfelelő záradékolását, a záradékolt példányok közül egyet az egyházkerületi levéltárban őriz meg, egyet pedig megőrzés végett az érmeleki egyházmegyének és a piskolti egyházközségnek juttat vissza.

77. szám. Tárgyaltatott a fugyivásárhelyi egyházközség 7000 pengős építkezési kölcsönének törlesztéses kölcsönné leendő átalakításának ügye.

Az egyházkerületi közgyűlés a felvett rövidlejáratú bankkölcsönnek törlesztéses kölcsönné leendő átalakításához hozzájárul és az erre vonatkozó 25—1941. sz. egyházközségi határozatot jóváhagyja.

78. szám. Tárgyaltatott a paptamási egyházközség közalapi segély folyósítása iránti kérvénye.

Az egyházkerületi közgyűlés az iskolaépítésből származott kölcsön kifizetésére szükséges közalapi segély iránti kéréshez hozzájárul és azt pártolólágg terjeszti fel.

79. szám. Tárgyaltatott a börvelyi egyházközség 20.000 pengős közalapi kölcsön folyósítása iránti kérése.

Az egyházkerületi közgyűlés a paplak építése céljából szükséges kölcsön folyósítása iránti kéréshez hozzájárul és azt pártolólágg terjeszti fel.

80. szám. Tárgyaltatott az értarcsai egyházközség 3000 pengős közalapi kölcsön folyósítása iránti kérése.

Az egyházkerületi közgyűlés az árvíz által megrongált lelkeszi és tanítói lak kijavításához szükséges kölcsön folyósítása iránti kéréshez hozzájárul és azt pótlólag terjeszti fel.

81. szám. Tárgyaltatott a piskolti egyházközség 2000 pengős közalapi segély iránti kérése.

Az egyházkerületi közgyűlés az egyházközség nehéz anyagi helyzetére tekintettel, a segély iránti kéréshez hozzájárul és azt pártolólag terjeszti fel.

82. szám. Vadai Béla hivatalára nézve a legidősebb esperes a tárgyalás végeztével megköszönte az Elnökségnek a közgyűlés bölcs és tapintatos vezetését, közgyűlés tagjai Püspök ur imádsága után elénekelték a XC. zsoltár első versét, ezzel a Királyhágómelléki Református Egyházkerület utolsó közgyűlése véget ért.

Hitelesítjük :

Dr. Thúry Kálmán
főgondnok.

Sulyok István
püspök.

Csernák Béla
egyh. ker. főjegyző,

Dr. Soós István
egyh. ker. világi főjegyző.

BIRÓSÁGI ÜGYEK.

1. szám. A Királyhágómelléki (nagyváradi) református egyházkerület fegyelmi bírósága, — mint másodfokban eljáró bíróság — a Nagyváradon 1941. december 9. napján megtartott tárgyaláson felülvizsgálat alá vévén a bihari református egyházmegye fegyelmi bíróságának Dohi Árpád borsi református lelkész ellen Arday Aladár nagyszalontai lelkész-esperes panaszára folyamatba tett fegyelmi ügyben 1941 október 9-én 746. sz. alatt kelt ítéletét, — mely ellen az ügyész jelentett be felebbezést a nyilvános ülésben megtartott tárgyalás után zárt ülésben a következőleg

I T É L T:

Az elsőfoku bíróság ítéletének a vádlott bűnössége megállapítására vonatkozó nem felebbezett részét érintetlenül hagyta a büntetésről rendelkező felebbezett részét oly változtatással hagyja helyben, hogy a kiszabott pénzbüntetés összegét 100 (Egyszáz) pengőre emeli fel.

2. szám. A Királyhágómelléki (nagyváradi) református egyházkerület bírósága, mint fellebbezési közigazgatási bíróság néhai Tóth Gábor volt kisbábonyi lelkész, továbbá özv. Tóth Gáborné, valamint özv. Biki Jenőné panaszosoknak a kisbábonyi református egyházközség és Horváth Pál kisbábonyi református lelkész ellen lelkészi javadalom kiszolgáltatása iránt folyamatba tett és a nagybányai református egyház-

megye bírósága, mint közigazgatási bíróság által 2. B)—1941. sz. alatt Szatmárnémetiben 1941. évi november hó 10. napján ítélettel elbirált panasza ügyében Horváth Pál panaszlottnak fellebbezése folytán Nagyváradon, 1941. évi december hó 9. napján megtartott felebbezési tárgyalás után zárt ülésben meghozta és nyilvános ülésben kihirdette a következő

V É G Z É S T:

A nagyváradai református egyházkerület bírósága, mint fellebbezési közigazgatási bíróság az elsőfoku bíróság ítéletét az azt megelőző eljárással együtt az E. T. V. t.-c. 116. §-ának 1. és 5. pontjai alapján feloldja és utasítja a nagybányai református egyházmegye bíróságát, mint közigazgatási bíróságot, hogy a vizsgálat kiegészítésével állapítsa meg a tényállást az alábbi kérdésekben:

1. az egykori presbitériumi és egyházközségi jegyzőkönyvek alapján, vizsgálóbiztos útján, pontosan megállapítandó ugy néhai Tóth Gábor, mint néhai Biki Ferenc és a jelenlegi lelkésznek a kisbányai egyházközségnél betöltött szolgálati ideje. A megválasztásukról, illetve beiktatásukról, valamint a volt lelkészek szolgálati viszonyainak megszűnéséről felvett jegyzőkönyvek a vizsgálóbiztos által hitelesített másolatban az ügyiratokhoz csatolandók.

2. Megállapítandó, — szükséghez képest szakértői, vagy más bizonyítási eljárással, — a tényállás a tekintetben, hogy darabszám szerint hány és mennyiségileg mennyi köbtartalmu maradt vágatlanul az 1915. évben eszközölt vágatás (cserzés) után és mennyi az 1915. év óta felnövekedett faállomány? Külön-külön meg-

állapítandó úgy a régi, mint a vágatás óta növekedett fa minősége és értéke.

3. Az alkalmazandó szakértőtől vegye ki a vizsgálóbiztos a szakértőnek bevezetésekor az E. T. V. t.-c. 76. §-ban megkövetelt esküt: tanuk kihallgatása esetén pedig vegye jegyzőkönyvbe a tanuk valóságát.

4. A becsatolt presbitériumi jegyzőkönyvek, továbbá az illetékes egyházmegye beruházási szabályrendelete alapján, esetleg más bizonyítékok beszerzésével, állapítsa meg a tényállást, mi volt a gyakorlat, vagy megegyezés a panasz tárgyává tett faállomány kitermelése, értékesítése és értékének kiszolgáltatása (felosztása) tekintetében?

5. Haláleset felvételi iv, vagy hagyatékátadó végzés alapján megállapítandó panaszosoknak a panasz tárgyává tett lelkészi javadalom követeléséhez való joga

és mindezeknek felderítése után tartandó tárgyalás után hozzon az ügy érdemében újabb ítéletet.

Betűrendes tárgymutató.

A BC szerzői díjának rendezése — — — — —	39
Állandó káplántartó helyek — — — — —	14
Dr. B alogh Jenő üdvözlése — — — — —	24
Dr. Benedek Imre volt s. lelkész folyamodása — — —	54
Bere és Csomaköz ügye — — — — —	51
A békésbánsági egyhm. üdvözlését a közgy. megköszöni	6
Bihari e. m. tanácsbirói számának emelése — — —	29
Biharpüspöki III. és IV. tanítói díjlevél — — — —	58
Biharpüspöki telek vétel — — — — —	66
Bizalomnyilvánítás a megszűnő kerület püspöke és fő- gondnoka, valamint tisztviselő kara iránt — —	8
Börvelyi kölcsön — — — — —	79
C sernák Béla az egyházkerület történetének megírásával megbizatik — — — — —	19
Csomaköz és Bere ügye — — — — —	51
Csomaköz elvesztett ingatlanainak visszaszerzése — — —	73
D ohi Árpád bírósági ügye — — — — —	B. 1
E gyházkerületi tisztségek megszűnése — — — —	11
Egyházkerület tisztviselőinek ügyét felszámoló bizottság rendezze — — — — —	35
Egyházi adóknak állami adókkal való együttes behajtása	12
Elemi iskolákról püspöki jelentés — — — — —	25
Érendrédi lelkészi díjlevél — — — — —	64
Érmelléki egyházmegye tanácsbirói számának emelése —	29
Érmihályfalvai telek ajándékozás — — — — —	—
Érmihályfalvai telek eladás — — — — —	67
Érmihályfalvai özv. Csiri Sándorné alapítványa — —	75
Értarcsai közalapi kölcsön — — — — —	80
F elszámolás költsége — — — — —	34
Fonciere szerződése — — — — —	42

Főgondnok közgyűlést megnyitó beszéde	— — — —	2-a
Fugyivásárhelyi kölcsön	— — — —	77
G ombás Sárközujlakhoz csatoltatik	— — — —	50-3
H alottaink emlékének megörökítése	— — — —	23-b
Dr. Harcsár Géza érdemeinek megörökítése	— — — —	18
I nternátusok	— — — —	25-a
Irattejesztési raktár értékesítése	— — — —	38
Irinyi lelkészi díjlevél	— — — —	62
J óltevőknek köszönetét nyilvánítja a közgyűlés	— —	21
K áplántartó helyek kijelölése	— — — —	14
Kerületi hivatalok berendezésének értékesítése	— —	41
Kisbábonyi lelkészi javadalom megosztás	— — — —	B-2
Kismajtényi lelkészi díjlevél	— — — —	63
Konfirmációi Káté átengedése	— — — —	25-d
Konfirmáció elmélyítése	— — — —	55
Kormányzó urat üdvözlő távirat	— — — —	4
Kormányzó ur válasza a közgyűlés üdvözlétére	— —	5
Közalap 1940. évi számadása	— — — —	43
Közalap 1941. évi előirása	— — — —	44
Közalap 1941. évi költségvetése. Segélyek	— — — —	45
Közalap-szórványmissziói segélyek kiadása	— — — —	46
Középiskolák átadása a tiszántuli egyh. kerületnek	—	9
Közgyűlés köszönetet mond Püspök urnak husz évi munkálkodásáért	— — — —	16
Közgyűlés jegyzőkönyvében örökíti meg Püspök és Főgondnok érdemeit	— — — —	17
Közgyűlés bezárása	— — — —	82
Közgyűlés alkotó tagjai	— — — —	B-a
Középiskolákról püspök jelentése	— — — —	25-b
Közigazg. pénztár 1940. évi számadása	— — — —	33
L elkipásztori állások kijelölése az 1933. évi E. T. II. r. 25. §-a értelmében	— — — —	13
Lelkészözvegyek és árvák segítése	— — — —	15
Lelkeszi javadalom bevallásának igazolása	— — — —	36
Likvidálóbizottság megbízása	— — — —	11

M ácsa-pusztá anyae gyházzá szervezkedni kíván	— — — — —	28
Mácsa-pusztá anyásítása	— — — — —	49
Mácsa-pusztához csatolni javasolt szórványok ügye	—	50-1
Máramarosszigeti IV. tanítói díjlevél	— — — — —	65
Miniszterelnök ur megköszöni a közgyűlés üdvözlését	—	5
N agybányai III. tanítói díjlevél	— — — — —	59
Nagybányai IV. tanítói díjlevél	— — — — —	60
Nagybányai telekeladás	— — — — —	70
Nagybányai telekvétel	— — — — —	71
Nagykárolyi vallástanítói díjlevél	— — — — —	61
Nagyszalontai ingatlanvétel	— — — — —	74
Nagyvárad i fiuinternátus	— — — — —	25-e
Nagyvárad i leánygimnázium ügye	— — — — —	22
Nyilvánossági jogot nyert középiskolák	— — — — —	25-a
Nyugdíj- és özvegy-árva gyámint. 1940. évi számadása		30
Nyudijintézet felszámolása	— — — — —	31
Nyugdíjintézeti tagdíjak visszatérítése	— — — — —	32
O mbódi telek elkülönítés	— — — — —	69
ORJO adománya	— — — — —	40
P aptamási kölcsön	— — — — —	78
Piskolt közalapi segélye	— — — — —	53
Piskolton özv. Tóth Ferencné harangalapítványt tett	—	76
Piskolti közalapi kölcsön	— — — — —	81
Püspök gyűlést megnyitó imádsága	— — — — —	1
Püspök 1940—41. évi általános jelentése	— — — — —	16
Püspöki jelentéssel kapcsolatos intelmek	— — — — —	20
Püspök jelentése az elemi iskolákról	— — — — —	25
Püspök jelentése az internátusokról	— — — — —	25-c
Püspök jelentése a középiskolákról	— — — — —	25-b
Püspök a közgyűlést imádsággal zárja be	— — — — —	82
R avasz László dr üdvözlése	— — — — —	24
Református Árvaház Nagyváradon	— — — — —	25-c
Református Gyermekkönyvtár megszűnése	— — — — —	37
Református Jövő megszűnése	— — — — —	36
Reformátusok Lapjának tulajdonjogát a kerület átengedi a bihari egyhm.-nek	— — — — —	57

S egélyek — — — — — — — — — —	45
Soos István dr érdemeinek megörökítése — — — —	18
Szatmárhegyi telek ajándékozása — — — — —	72
Szatmárnémeti leányinternátus — — — — —	25-1
Szentjános vitézi telepnek a nagykárolyi egyházközség- hez csatolása — — — — — — — —	52
Szeretetmunka megszervezése — — — — — —	56
Szórványmissziói jelentések — — — — — —	47
Szórványgondozás ügyében konventi rendelkezés — —	50
Szórványok gondozása az egyház kezében maradjon —	50-5
T anítók, tanárok ideiglenes díjlevele — — — — —	27
Tanítók, tanárok nyugdíjint. tagdíjainak visszatérítése —	32
Távolmaradásukat kimentő közgyűlési tagok — — —	3-b
Tiszántuli egyházkerület megosztásának kérdése — —	8
Özv. Tóth Ferencné (Piskolt) ajándéka — — — — —	76
Tűzbiztosítás kérdése — — — — — — — —	42
U nitárius püspök változás tudomásul vétele — — —	7
Vallás és közoktatásügyi miniszter ur megköszöni a köz- gyűlés üdvözlését — — — — — — — —	5
Vallásstanításról szabályrendelet — — — — — —	25-g
Váradszöllős fiók-egyház lenni óhajt — — — — —	48
Z sinati országos bizottság alakításának tudomásul vétele	10
Zsinat rendelkezése a tiszántuli és királyhágómelléki egy- házkerületek egybeolvadása tárgyában — — — —	9
Zsinati törvények életbelépése — — — — — —	11

